

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU32

Minoritetsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Motionsyrkandena avser frågor om arbetet mot antisemitism, romsk inkludering, sanningskommissioner, samers rättigheter, samepolitiken och Sametingets konstruktion, äldalskans ställning, information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, kommuners och regioners minoritetspolitik, statistik över samiskt näringsliv samt en kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen.

I betänkandet finns 20 reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP).

Behandlade förslag

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Utskottets överväganden	8
Arbetet mot antisemitism	8
Romsk inkludering	11
Sanningskommissioner	17
Samers rättigheter	21
Samepolitiken och Sametingets konstruktion	27
Älvdalskans ställning	33
Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk	39
Kommuners och regioners minoritetspolitik	43
Statistik över samiskt näringsliv	49
Kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen	50
Reservationer	52
1. Arbetet mot antisemitism, punkt 1 (M)	52
2. Romsk inkludering, punkt 2 (M)	52
3. Romsk inkludering, punkt 2 (V)	53
4. Romsk inkludering, punkt 2 (L)	54
5. Sanningskommissioner, punkt 3 (V)	55
6. Samers rättigheter, punkt 4 (V)	55
7. Samers rättigheter, punkt 4 (MP)	57
8. Samepolitiken och Sametingets konstruktion, punkt 5 (V)	58
9. Samepolitiken och Sametingets konstruktion, punkt 5 (MP)	58
10. Älvdalskans ställning, punkt 6 (C)	59
11. Älvdalskans ställning, punkt 6 (V)	60
12. Älvdalskans ställning, punkt 6 (KD)	61
13. Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, punkt 7 (M)	62
14. Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, punkt 7 (C)	62
15. Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, punkt 7 (L)	63
16. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (M)	63
17. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (SD)	64
18. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (C)	65
19. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (L)	66
20. Kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen, punkt 10 (C)	67
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	68
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	68

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Arbetet mot antisemitism

Riksdagen avslår motion

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 1 (M)

2. Romsk inkludering

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2282 av Maria Nilsson (L),

2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 2,

2021/22:2700 av Sultan Kayhan m.fl. (S),

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 13 och

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 9–11.

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (L)

3. Sanningskommissioner

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 1,

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 12 och

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkande 2.

Reservation 5 (V)

4. Samers rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 1,

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkandena 7, 13 och 14.

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (MP)

5. Samepolitiken och Sametingets konstruktion

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkandena 1 och 6.

Reservation 8 (V)

Reservation 9 (MP)

6. Älvdalskans ställning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:680 av Staffan Eklöf (SD),

2021/22:999 av Robert Stenkvist (SD),

2021/22:1194 av Peter Helander (C),

2021/22:2111 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD),

2021/22:2592 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 6 och

2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10.

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (V)

Reservation 12 (KD)

7. Information om nationella minoriteter och minoritetspråk

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 11,

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 4 och

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 13 (M)

Reservation 14 (C)

Reservation 15 (L)

8. Kommuners och regioners minoritetspolitik

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1757 av Pyy Niemi och Emilia Töyrä (båda S),

2021/22:2474 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 34,

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 2, 3, 5 och 6 samt

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

Reservation 19 (L)

9. Statistik över samiskt näringsliv

Riksdagen avslår motion

2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD) yrkandena 4 och 5.

10. Kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen

Riksdagen avslår motion

2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 20 (C)

Stockholm den 17 mars 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Marie Granlund (S), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Daniel Andersson (S), Camilla Hansén (MP), Erik Ottoson (M), Annicka Engblom (M), Linda Modig (C), Jessica Wetterling (V), Lars Andersson (SD) och Nina Lundström (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 40 motionsyrkanden om minoritetsfrågor från allmänna motionstiden 2021/22.

Motionsyrkandena avser följande frågor: arbetet mot antisemitism, romsk inkludering, sanningskommissioner, samers rättigheter, samepolitiken och Sametingets konstruktion, älvdalskans ställning, information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, kommuners och regioners minoritetspolitik, statistik över samiskt näringsliv samt en kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Bakgrund

Målet för minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och att stärka deras möjlighet till inflytande samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2008/09:1 utg.omr. 1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:272). Det övergripande målet bröts genom reformen 2010 ned i tre delområden: diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet (prop. 2008/09:158 s. 45–46). De insatser och åtgärder som vidtas inom politikområdet hänför sig till de tre delområdena, och uppföljningen av utvecklingen genomförs och redovisas också inom dessa.

Det övergripande målet för samepolitiken är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologisk hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2005/06:1 utg.omr. 23, bet. 2005/06:MJU2, rskr. 2005/06:108).

Internationella åtaganden om nationella minoriteters rättigheter

Sverige har tillträtt ett antal internationella konventioner som innehåller bestämmelser om nationella minoriteters rättigheter. Det gäller bl.a. FN:s internationella konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter (SÖ 1971:42) respektive barnets rättigheter (SÖ 1990:20), Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2, ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3, språkstadgan).¹

¹ En mer utförlig beskrivning av Sveriges internationella åtaganden i fråga om nationella minoriteters rättigheter finns t.ex. i prop. 2017/18:199.

Regeringsformen

Av 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen (RF) följer bl.a. att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Av sjätte stycket framgår att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Bestämmelsen i 1 kap. 2 § sjätte stycket RF om skydd för vissa minoriteter ändrades 2011 så att det samiska folket särskilt omnämns. I bestämmelsen ges uttryck för vissa särskilt viktiga mål för samhällets verksamhet. Av förarbetena till grundlagsändringen följer att avsikten med att ge bestämmelsen en ny utformning var att tydligare spegla samernas särställning och ge uttryck för att samerna inte bara är en minoritet utan även ett urfolk (prop. 2009/10:80 s. 190).

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk m.m.

Den 1 januari 2010 ersatte den nya lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området i enlighet med förslagen i 2009 års minoritetspolitiska proposition (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). I lagen föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande.

Bestämmelser som rör minoritetspolitiken finns även i t.ex. skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2001:453).

Sametingslagen

Bestämmelser om Sametinget finns i sametingslagen (1992:1433) och i förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget.

Utskottets överväganden

Arbetet mot antisemitism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om arbetet mot antisemitism.
Jämför reservation 1 (M).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) begärs i yrkande 8 ett tillkännagivande till regeringen om att med kraft motverka alla yttringar av antisemitism för att på det sättet klargöra att vårt land inte accepterar våld, hot eller kränkande behandling riktad mot judar. Motionärerna menar att det är prioriterat att göra Sverige tryggare för alla – att tydligt stå upp mot antisemitism och andra former av extremism är nödvändigt för att nå detta mål. Vidare konstateras att extremister av olika slag i dag skapar otrygghet och göder misstro i samhället. Detta måste, enligt motionärerna, motverkas med kraft, och det måste tydligt klargöras att vi i vårt land inte accepterar vare sig hot, hat eller attacker med antisemitiska förtecken.

Gällande rätt

Av 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen följer bl.a. att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Av sjätte stycket framgår att bl.a. etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. I 16 kap. 8 § brottsbalken (BrB) föreskrivs straff för hets mot folkgrupp, och i 16 kap. 9 § BrB föreskrivs straff för olaga diskriminering.

Bakgrund

Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Regeringen beslutade den 24 november 2016 om en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Syftet med planen är att förebygga och motverka rasism, hatbrott och polarisering i samhället.

Planen ska utgöra en grund och en inriktning för arbetet mot rasism och hatbrott inom särskilt viktiga strategiska områden som regeringen har identifierat: mer kunskap, utbildning och forskning; förbättrad samordning

och uppföljning; ökat stöd och fördjupad dialog med det civila samhället; förstärkt förebyggande arbete på nätet; ett mer aktivt rättsväsende.

Med planen utformas en struktur för samordning och uppföljning som lägger grunden för ett långsiktigt strategiskt arbete.

Budgetpropositionen för 2022

I regeringens resultatredovisning konstateras bl.a. följande (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1 avsnitt 11.3.2). Av Sametingets och Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport Nationella minoriteter och minoritetsspråk – Minoritetspolitikens utveckling år 2020 framgår bl.a. att kommuners och regioners arbete med diskrimineringsfrågor som omfattar nationella minoriteter har minskat sedan 2019 såväl inom som utanför förvaltningsområden. Vidare framgår att de nationella minoriteterna upplever att de utsätts för diskriminering och utsatthet och att det blivit vanligare med en negativ attityd gentemot nationella minoriteter under året. Det handlar bl.a. om stereotypa framställningar i medier, diskriminering på arbetsmarknaden samt hot och hat i samhället, både fysiskt och digitalt. Särskilt unga upplever att covid-19-pandemin har förstärkt oron för att bli diskriminerade på arbetsmarknaden eller i skolan. Forum för levande historias rapport Antisemitism i Sverige visar samtidigt på en generell minskning av antisemitiska attityder i Sverige i dag jämfört med den senaste undersökningen 2005. Rapporten visar utvecklingen när det gäller attityder generellt, men inkluderar inte frågan om antisemitismen ökar eller minskar om hänsyn tas till hot och hat, kränkningar och utsatthet.

Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och Sveriges åtaganden

Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism ägde rum den 13 oktober 2021. Alla delegationer som deltog på forumet inbjöds att presentera åtaganden, s.k. pledges. Regeringens åtaganden består av åtgärder för att främja hågkomsten av Förintelsen och bekämpa antisemitism, antiziganism och andra former av rasism, bl.a. genom satsningar på utbildning, forskning, säkerhet, rättsväsendet och stärkt lagstiftning. Regeringen presenterade för Sveriges vidkommande följande åtaganden:

- Inrätta ett museum om Förintelsen (se nedan).
- Främja utbildning för att förebygga antisemitism och andra former av rasism genom bl.a. ökade resurser till Skolverket och till Vetenskapsrådet.
- Bekämpa antisemitism, antiziganism och andra former av rasism online och offline. Bland annat ska en parlamentarisk kommitté tillsättas som ska undersöka förutsättningarna för en tydligare kriminalisering av förnekelse av Förintelsen.
- Främja judiskt liv. En strategi ska tas fram i samråd med den judiska minoriteten.
- Stärka arbetet för romsk inkludering. Bland annat ska ett språkcentrum för Jiddisch och Romani chib inrättas.

– Förstärkning av säkerhetsbidrag till trossamfund (se nedan).

Sverige kommer under 2022 att ta över ordförandeskapet i International Holocaust Remembrance Alliance, en mellanstatlig organisation för hågkomst, forskning och utbildning om Förintelsen. Den svenska ordförandeperioden löper fr.o.m. den 1 mars 2022 t.o.m. den 28 februari 2023. En prioritering under ordförandeskapet är att följa upp åtagandena som presenterades på Malmöforumet.

Sveriges museum om Förintelsen

I regeringsförklaringen i januari 2019 aviserades att ett nytt museum om Förintelsen ska inrättas. En särskild utredare fick i uppdrag att lämna förslag på hur ett sådant museum kunde inrättas. Utredaren överlämnade sitt betänkande (SOU 2020:21) i mars 2020. Regeringen offentliggjorde den 27 januari 2021 att Sveriges museum om Förintelsen ska inrättas i juli 2022.

Förstärkning av säkerhetsbidrag till trossamfund

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg. omr. 17 avsnitt 12.4 och 12.5) att statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder till trossamfund och organisationer inom det civila samhället tillförs ytterligare medel, en ökning av anslaget med 19 miljoner kronor.

Under riksdagsbehandlingen föreslog utskottet att anslaget skulle tillföras ytterligare 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Riksdagen biföll utskottets förslag (bet. 2021/22:KU1, rskr. 2021/22:65–72).

Tillkännagivande

Utskottet beslutade våren 2015 ett tillkännagivande om arbete mot antisemitism (bet. 2017/18:KU32). I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg. omr. 1 avsnitt 12.3.2 och utg. omr. 13 avsnitt 4.3) redogjorde regeringen för de åtgärder som vidtagits med anledning av tillkännagivandet och anförde att arbetet med att tillgodose riksdagens tillkännagivande kommer att fortsätta (se ovan när det gäller de åtgärder som redovisats i budgetpropositionen för 2022).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2013/14:KU24 en motion om stärkt arbete mot bl.a. antisemitism. Utskottet anförde att judars utsatthet är en viktig fråga och att varje form av uttryck för antisemitism är oacceptabel i en tolerant och öppen demokrati. Vidare anförde utskottet att det följer av svensk lag att hets mot folkgrupp och olaga diskriminering medför straffrättsliga påföljder. Utskottet konstaterade att regeringen hade vidtagit och fortfarande vidtog åtgärder för att stärka samhällets insatser mot rasism och liknande former av

intolerans. Utskottet önskade därför inte att i detta läge ställa sig bakom något tillkännagivande.

Våren 2017 avstyrkte utskottet en motion med fyra yrkanden om antisemitism (bet. 2016/17:KU16). Utskottet konstaterade att regeringen vidtog åtgärder för att stärka samhällets insatser mot rasism, intolerans och hatbrott och var därför inte berett att ställa sig bakom ett tillkännagivande.

Våren 2018 behandlade utskottet motionsyrkanden om arbetet mot antisemitism (bet. 2017/18:KU32). I sitt ställningstagande framhöll utskottet bl.a. att det är av stor vikt att fortsätta insatser görs för att sprida kunskap om antisemitism och de särskilda föreställningar som är antisemitismens näring samt om förföljelsen mot judar genom historien och fram till våra dagar. Vidare konstaterade utskottet att viktiga satsningar har gjorts för att öka säkerheten vid judiska synagogor och andra institutioner samt judiska evenemang och mötesplatser och framhöll vikten av att dessa satsningar utvärderas och att säkerhetsläget kontinuerligt följs upp. Utskottet framhöll även att arbetet mot antisemitism och för judisk säkerhet behöver läggas upp i kontinuerlig dialog med det judiska civilsamhället och dess olika företrädare och att denna dialog behöver föras på ett sätt som fångar upp olika aspekter och tar hänsyn till att situationen vad gäller antisemitism och hotbilder varierar i olika delar av samhället. Riksdagen biföll utskottets förslag till tillkännagivande (bet. 2017/18:KU32, rskr. 2017/18:151). Sverigedemokraterna lämnade ett särskilt yttrande.

Utskottets ställningstagande

Det är av stor vikt att fortsätta insatser görs för att sprida kunskap om antisemitism och de särskilda föreställningar som är antisemitismens näring samt om förföljelsen mot judar genom historien och fram till våra dagar. Mot bakgrund av det tidigare tillkännagivandet och det arbete som pågår finns det, enligt utskottet, inte skäl att ta något initiativ i enlighet med motionärernas förslag. Motionsyrkandet avstyrks.

Romsk inkludering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om romsk inkludering.
Jämför reservation 2 (M), 3 (V) och 4 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3792 av Karin Enström m.fl. (M) begärs i yrkande 9 ett tillkännagivande om fortsatt arbete för synliggörandet av behandlingen av romer och resande under svenskt 1900-tal. Motionärerna menar att den svenska historien är mörk när det gäller behandlingen av romer

och resande. I yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om en tydlig jämställdhetsdimension i arbetet för romsk inkludering. Jämställdhetsaspekten bör enligt motionärerna vara integrerad i alla åtgärder som vidtas mot antiziganism och för romsk inkludering, och konkreta insatser som är relevanta för jämställdheten mellan romska kvinnor och män samt flickor och pojkar bör vidtas. I yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om utvecklingsarbete för samråd och dialog med det romska civilsamhället. Motionärerna menar att det är viktigt att åstadkomma romsk delaktighet och romskt inflytande för att minska förtroendeklyftan mellan romer och samhället i övrigt.

I kommittémotion 2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta ett nationellt center för romska frågor. Motionärerna menar att det vore värdefullt att samla arbetet med romska frågor vid ett nationellt center eller en myndighet.

I kommittémotion 2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) begärs i yrkande 13 ett tillkännagivande om att utreda om ett förvaltningsområde för romani chib ska inrättas. Motionärerna föreslår att regeringen förutsättningslöst utreder vilka för- och nackdelar som finns med att införa ett förvaltningsområde för romani chib efter samma modell som finns för samiska, finska och meänkieli.

I motion 2021/22:2700 av Sultan Kayhan m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att se över vilka åtgärder som krävs för att säkerställa att romer i Sverige och Europa får del av de mänskliga rättigheter som stipuleras i såväl Europarådets som Förenta nationernas konventioner. Motionärerna menar att jämfört med situationen för de andra större nationella minoriteterna har stödet till romska intressen varit blygsamt.

I motion 2021/22:2282 av Maria Nilsson (L) begärs ett tillkännagivande om en revidering och ett omtag kring strategin för romsk inkludering för att säkerställa att målet nås 2032. Motionären menar att arbetet med strategin för romsk inkludering har tappat fart och stannat av, delvis beroende på pandemin men också av andra orsaker.

Bakgrund

EU:s strategiska ramverk för romsk jämlikhet, inkludering och delaktighet

Europeiska kommissionen presenterade i april 2011 ett meddelande om en EU-ram för nationella strategier för romsk inkludering fram till 2020. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att utifrån sin situation anta eller utveckla nationella strategier för romsk inkludering. Kommissionen utvärderar årligen de enskilda medlemsstaternas genomförande av strategierna och rapporterar till Europaparlamentet och rådet. En halvtidsöversyn publicerades 2017 (COM(2017) 458) och 2018 publicerades en översyn för perioden 2011–2017 (COM(2018) 785).

Den 6 oktober 2020 presenterade kommissionen ett nytt strategiskt ramverk för perioden 2020–2030 (COM(2020) 620). Ramverket utgår från de tre horisontella områdena jämlikhet, inkludering och delaktighet samt omfattar fyra tematiska områden: utbildning, arbete, hälsa och boende. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att anta nationella strategier med utgångspunkt i ramverket senast september 2021. Strategierna ska ha ett stärkt fokus på jämlikhet, och arbetet mot antiziganism lyfts särskilt fram. En viktig del av det nya ramverket är romskt deltagande med insatser för kapacitetsbyggande i civilsamhället och stärkt dialog. I ramverket betonas också heterogeniteten inom Europas romska befolkning, och till skillnad från tidigare ramverk omfattas också EU-migranter uttryckligen.

Sveriges strategi för romsk inkludering

I februari 2012 överlämnade regeringen skrivelsen En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 (skr. 2011/12:56). Det övergripande målet i strategin är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. I skrivelsen behandlas regeringens bedömningar, mål och förslag till åtgärder inom områdena styrning och kunskapsuppbyggnad, utbildning, bostad, hälsa och social omsorg och trygghet, kultur och språk samt romers organisering och deltagande i det civila samhället.

I skrivelsen framhölls att en regelbunden uppföljning bör göras utifrån verksamhetsspecifika mål inom ett antal områden och att regeringen årligen bör rapportera till riksdagen i budgetpropositionen om utvecklingen när det gäller romsk inkludering (skr. 2011/12:56 s. 17 f.). Strategin behandlades av riksdagen i maj 2012 (bet. 2011/12:KU17, rskr. 2011/12:227).

Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan 2012 i uppdrag att samordna och följa upp insatser inom ramen för strategin. I uppdraget ingår att stödja kommuner att utveckla arbetssätt och metoder för romsk inkludering och att se till att dessa kontinuerligt sprids till kommuner, regioner och berörda myndigheter. Kommuners och myndigheters samråd med romska företrädare om arbetssätt och metoder ska särskilt beaktas. Den 19 december 2019 förlängdes uppdraget till perioden 2020–2023.

Kommissionen mot antiziganism, vitbok och utredning om en myndighet för romska frågor

Den 20 mars 2014 tillsatte regeringen en kommission mot antiziganism i syfte att åstadkomma en kraftsamling i arbetet mot antiziganism och överbrygga förtroendeklyftan mellan den romska gruppen och samhället i övrigt (dir. 2014:47). Kommissionen hade bl.a. i uppdrag att samla och sprida kunskap om antiziganism och identifiera och förmedla åtgärder för att motverka och förebygga antiziganism. Den 25 mars 2014 presenterades också departementspromemorian Den mörka och okända historien – Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet (Ds 2014:8). Kommissionen mot

antiziganism lämnade i juni 2016 sitt slutbetänkande Kraftsamling mot antiziganism (SOU 2016:44).

Därefter har regeringen fattat beslut om att närmare utreda hur ett nationellt center för romska frågor kan inrättas. Enligt uppdragsbeskrivningen ska utredningen särskilt beakta förslagen som lämnats av Kommissionen mot antiziganism. I uppdraget har ingått att föreslå vilka specifika uppgifter centret ska ha med tydliga avgränsningar mot andra berörda myndigheters verksamhet samt att utreda hur romskt deltagande och inflytande i förhållande till centrets uppgifter kan säkerställas. Det har även ingått att undersöka om centret kan inrättas inom ramen för befintlig myndighetsstruktur.

I promemorian (Ds 2019:15) som överlämnades i juli 2019 görs bedömningen att inrättandet av en ny myndighet för romska frågor skulle skapa den stabilitet och långsiktighet som arbetet med att främja minoriteten romers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är beroende av för att nå framgång. Utredningen föreslår därför att en nämndmyndighet, Myndigheten för romska frågor, inrättas vid en värmyndighet och att den ska ha ett nationellt ansvar att främja arbetet med mänskliga rättigheter för den nationella minoriteten romer. Den nya myndigheten ska driva verksamheten i nära kontakt med minoriteten romer samt säkerställa en lokal förankring av verksamheten och att verksamheten når en lämplig geografisk spridning. Myndigheten för romska frågor ska

- initiera, främja och stödja åtgärder för att öka minoriteten romers egenmakt och inflytande, vari det ligger ett särskilt ansvar att stärka kvinnors samt barns och ungas egenmakt och inflytande
- bidra till den fortsatta utvecklingen av det romska civilsamhället genom att genomföra olika insatser
- återkommande anordna en landsomfattande sammankomst där minoriteten romers organisationer, aktivister och andra sakkunniga från och företrädare för minoriteten kan mötas och diskutera frågor som är viktiga för minoriteten
- synliggöra, samla och sprida kunskap samt verka för att metoder utvecklas för att motverka den antiziganism och diskriminering som minoriteten romer utsätts för och den påverkan som historisk rasism och diskriminering för med sig
- samla och medverka till att levandegöra och sprida kunskap om minoriteten romers kultur, språk och historia samt skapa en kunskapsbank över minoriteten romers kultur, språk och historia
- främja högtidlighållande av centrala högtidsdagar för minoriteten romer.

Promemorian har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms läns årsrapport

I Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport Nationella minoriteter och minoritetsspråk – Minoritetspolitikens utveckling år 2020 ges bl.a. följande förslag till åtgärder när det gäller romsk inkludering:

- Att regeringen i dialog med den romska minoriteten tar fram långsiktiga lösningar för att säkerställa den romska minoritetens rättigheter avseende minoritetspolitikens samtliga delområden. I samband med detta bör även strategin för romsk inkludering ses över.

Tillkännagivande

Utskottet beslutade våren 2015 ett tillkännagivande om fortsatt arbete mot antiziganism och för romsk inkludering (bet. 2014/15:KU16). I budgetpropositionen för 2022 redogjorde regeringen för de åtgärder som vidtagits med anledning av tillkännagivandet och ansåg det därmed slutbehandlat (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1 avsnitt 11.5.2):

Regeringen har efter riksdagens tillkännagivande genomfört ett flertal åtgärder mot antiziganism och för romsk inkludering. Åtgärderna har bl.a. omfattat uppdrag till Statens skolverk att öka kunskapen i skolan om de nationella minoriteterna med fokus på romer och att sprida läromedelsupplement om romsk kultur, språk, religion och historia. Vidare har kommuner fått statsbidrag för att anställa romska brobyggare i skolan och inom socialtjänsten. Uppdrag har även lämnats till Länsstyrelsen i Stockholms län att sprida information om arbetet med romsk inkludering, bl.a. via webbplatsen minoritet.se.

I denna proposition redovisas ytterligare åtgärder som genomförts inom ramen för strategin för romsk inkludering (se avsnitt 11.3.5) och regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (utg.omr. 13 avsnitt 4). Det handlar bl.a. om åtgärder för att motverka diskriminering av romer på bostadsmarknaden och förbättrade förutsättningar för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. Vidare har Länsstyrelsen i Stockholms län under 2020–2023 fått ett uppdrag att samordna, följa upp och genomföra insatser inom ramen för strategin för romsk inkludering. I uppdraget ingår att genomföra insatser för att öka kunskapen om romsk historia, romers nuvarande livsvillkor och ställning som nationell minoritet, genom exempelvis spridning av utbildningsmaterialet Antiziganismen i Sverige (Ku2019/02101). Uppdraget har redovisats i regeringens skrivelse 2020/21:75.

Regeringen avser att fortsätta arbetet mot antiziganism och för romsk inkludering men bedömer att den förstärkning för att genomföra strategin för romsk inkludering som föreslås i denna proposition, tillsammans med genomförda åtgärder, tillgodoser riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Utskottet behandlade budgetpropositionen för 2022 i betänkande 2021/22:KU1. Utskottet ansåg, i likhet med regeringen, att tillkännagivandet om fortsatt arbete mot antiziganism och för romsk inkludering var slutbehandlat (s. 16).

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med att konstitutionsutskottet behandlade de motioner som resulterade i ett tillkännagivande våren 2015 (bet. 2014/15:KU16) framhöll konstitutionsutskottet att det behövs fortsatta satsningar för att bekämpa antiziganism och diskriminering. Utskottet noterade bl.a. skolornas centrala roll och vikten av att sprida vitboken och dess innehåll till olika delar av samhället samt att ta fram skolmaterial baserat på vitboken. Vidare noterade utskottet vikten av spridning av arbetssätt för romsk inkludering på kommunal nivå, brobyggarverksamhet med kulturkompetens, jämställdhetsåtgärder samt utveckling och produktion av lärverktyg. Utskottet betonade även vikten av utvärdering och framtidsplanering. Riksdagen biföll utskottets förslag till tillkännagivande (bet. 2014/15:KU16, rskr. 2014/15:156).

Våren 2017 behandlade utskottet flera motioner om antiziganism och romsk inkludering (bet. 2016/17:KU16). Utskottet framhöll att åtgärder mot antiziganism och för romsk inkludering är av stor vikt och noterade redogörelsen i budgetpropositionen för det pågående arbetet. Utskottet konstaterade bl.a. att Kommissionen mot antiziganism hade lämnat sitt slutbetänkande med ett antal rekommendationer till regeringen. Utskottet noterade också att regeringen avsåg att fortsätta arbetet med att tillgodose riksdagens tillkännagivande på området under perioden 2016–2019. Vidare konstaterade utskottet att regeringen hade beslutat om en översyn av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk där utredaren ska göra en sammanhållen analys av minoritetspolitiken. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionsyrkandena.

Utskottet behandlade våren 2018 motioner om antiziganism och romsk inkludering (bet. 2017/18:KU32). Utskottet framhöll att åtgärder mot antiziganism och för romsk inkludering är av stor vikt och noterade redogörelsen i budgetpropositionen för det pågående arbetet. Utskottet noterade vidare att regeringen avsåg att fortsätta arbetet med att tillgodose riksdagens tillkännagivande på området. Utskottet noterade även det pågående arbetet med att utreda hur ett nationellt center för romska frågor skulle kunna inrättas. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionsyrkandena.

Utskottet behandlade även våren 2021 motioner om antiziganism och romsk inkludering (bet. 2020/21:KU25). Utskottet framhöll vikten av åtgärder för romsk inkludering, såväl nationellt som inom EU. Utskottet konstaterade att det pågår insatser för romsk inkludering och att regeringen avser att fortsätta arbetet med att tillgodose riksdagens tillkännagivande. Utskottet noterade även regeringens pågående beredning av förslaget om att inrätta en myndighet för romska frågor. Mot denna bakgrund avstyrktes motionsyrkandena. En reservation lämnades (V).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla vikten av åtgärder för romsk inkludering, såväl nationellt som inom EU, och välkomnar att regeringen avser fortsätta arbetet

mot antiziganism och för romsk inkludering. Utskottet anser inte att det finns skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena. De avstyrks därför.

Sanningskommissioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om sanningskommissioner.
Jämför reservation 5 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) begärs i yrkande 12 ett tillkännagivande om en sanningskommission angående statens behandling av samer i Sverige. Motionärerna framhåller vikten av att det förberedelsearbete för en sanningskommission som Sametinget arbetat fram utan vidare dröjsmål kan ta nästa steg.

I kommittémotion 2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och romer och resande. Motionärerna menar att en sanningskommission är nödvändig för att den svenska roma- och resandepolitiken ska kunna utvecklas och måste kopplas till kompensatoriska och framåtsyftande åtgärder samt ha ett oberoende mandat.

I motion 2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om en sanningskommission. Motionärerna anser att staten ska ta ansvar för historiska övergrepp mot det samiska folket och ge upprättelse. Det är viktigt att regeringen – i lyhört samförstånd med det samiska folket – fortsätter processen för att sanningskommissionen ska tillsättas.

Bakgrund

Vitbok om övergrepp mot romer

I regeringens skrivelse om en strategi för romsk inkludering (skr. 2011/12:56) redogjordes för syftet och det då pågående arbetet med en vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet. I skrivelsen anges bl.a. att Delegationen för romska frågor i betänkandet Romers rätt (SOU 2010:55) föreslog att en sannings- och försoningskommission skulle inrättas för att kartlägga och dokumentera de övergrepp, försummelser och diskriminerande åtgärder som begåtts mot den romska minoriteten under 1900-talet. Delegationen framhöll att ett arbete med att dokumentera övergrepp ofta leder till att de politiskt ansvariga lämnar en offentlig ursäkt och att en sannings-

och försoningskommission vanligen även har i uppgift att lämna förslag om hur offren kan gottgöras.

Regeringen delade inte delegationens bedömning när det gäller gottgörelse och försoningsprocess (skr. 2011/12:56 s. 7 f.). Regeringens bedömning var att det varken fanns något skäl att invänta en grundligare redogörelse av de oförrätter som har begåtts i historien eller något behov av en historisk motivering för att regeringen ska sätta in de insatser som krävs för att sluta det välfärdsgap som finns mellan romer och den övriga befolkningen. Därutöver har, enligt regeringen, många av de romer och övriga invånare som finns i Sverige nu ingen personlig erfarenhet av de historiska övergrepp som har begåtts i Sverige eftersom en majoritet av såväl offren som de ansvariga är avlidna, och många romer har kommit till Sverige under 1900-talets senare hälft. Arbetet med vitboken omfattade därför inte en försoningsprocess, inte heller en bedömning av förutsättningarna för skadestånd eller annan kompensation, vare sig individuell eller kollektiv.

Regeringen framhöll i skrivelsen att majoriteten av deltagarna vid de möten om delegationens betänkande som anordnades under remisstiden ansåg att dokumentationen av övergrepp, försummelse och diskriminerande åtgärder mot den romska minoriteten kunde bidra till att öka kunskapen om hur romer har behandlats. Enligt regeringen ställde sig många mötesdeltagare däremot frågande eller kritiska till förslaget om en kommission.

Utskottet behandlade skrivelsen i betänkande 2011/12:KU17 och avstyrkte då en motion om en sanningskommission.

I mars 2014 publicerade regeringen en vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet (Ds 2014:8).

Slutbetänkandet från kommissionen mot antiziganism

Den 20 mars 2014 tillsatte regeringen en kommission mot antiziganism i syfte att åstadkomma en kraftsamling i arbetet mot antiziganism och överbygga förtroendeklyftan mellan den romska gruppen och samhället i övrigt (dir. 2014:47). Kommissionen mot antiziganism lämnade i juni 2016 sitt slutbetänkande Kraftsamling mot antiziganism (SOU 2016:44). I slutbetänkandet framhölls bl.a. att det är viktigt att det vidtas åtgärder som markerar att majoritetssamhället tydligt tar avstånd från och ansvar för den antiziganism som romer utsatts för. För att avståndstagandet ska kunna bidra till att skapa en grund för framtiden krävs, enligt kommissionen, att det också följs av utfästelser om åtgärder som förhindrar uppreppning. Det var mot denna bakgrund som kommissionen föreslog att statsministern skulle framföra en officiell ursäkt för de historiska övergrepp som romer utsatts för. Ursäkten ansågs bara bli trovärdig om den framfördes som ett led i ett framåtsyftande arbete för att förhindra kränkningar av romers mänskliga rättigheter (s. 15).

Uttalanden från ansvariga statsråd

Den dåvarande jordbruksministern, med ansvar för samefrågor, uttalade följande vid den s.k. urfolksdagen i Tärnaby den 9 augusti 1998:

Jag tycker att vi måste ha lärt oss någonting av historien och jag vill gärna ta det här tillfället i akt och säga till er, som representant för den svenska regeringen och det svenska samhället att jag är väl medveten om det förtryck som Sverige har utövat över det samiska folket genom historien. Jag vill å regeringens vägnar be om ursäkt för det. [...] Vi kan inte på något sätt acceptera det förtryck, t.ex. att samer har förvägrats att använda sitt språk, de tvångsförflyttningar och de många uttryck för förtryck som vi har gjort oss skyldiga till genom årens lopp. Det finns heller ingen annan möjlighet för det svenska samhället att komma vidare, än att be om ursäkt för de övergreppen.

Ursäkten till det samiska folket genom den dåvarande jordbruksministerns uttalande nämns även i Urbefolkningsdelegationens slutrapport från mars 2005. Vid ett anförande av den dåvarande integrations- och jämställdhetsministern vid Sametingets plenum den 23 oktober 2007 uttalade statsrådet följande:

Det är i år 30 år sedan regering och riksdag uttalade sin grunduppfattning: ”att samerna är en etnisk minoritet i Sverige, som i sin egenskap av ursprunglig befolkning i sitt eget land intar en särskild ställning”. Det är nu också snart åtta år sedan riksdagen ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Dessa ställningstaganden är i sig grundläggande för minoriteternas ställning i det svenska samhället. De utgör majoritetssamhällets erkännande av minoriteternas existens och deras betydelse för det svenska samhället. Och de utgör också en upprättelse och en ursäkt för de oacceptabla förhållanden under vilka våra minoriteter tvingats leva under olika epoker av vår gemensamma historia.

Pågående arbete

Initiativ från de nationella minoriteterna

Sametingets hemställan om sanningskommission

Den 12 juni 2019 överlämnade Sametinget en hemställan om att regeringen skulle finansiera en process för att i samarbete med Sametinget inrätta en oberoende sanningskommission om den svenska statens övergrepp mot det samiska folket.

Regeringen har välkomnat en sanningskommission och beslutade i juni 2020 om medel till Sametinget för att genomföra en förankringsprocess hos det samiska folket, inför en kommande sanningskommission.

I november 2021 beslutade regeringen om att inrätta en kommitté i form av en sanningskommission (dir. 2021:103), vilken ska kartlägga och granska den politik som förts gentemot samerna i ett historiskt perspektiv och dess konsekvenser för det samiska folket. Kommissionen ska synliggöra och sprida kunskap om samernas erfarenheter och kommissionens slutsatser samt lämna

förslag på åtgärder som bidrar till upprättelse och främjar försoning. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2025.

Svenska Tornedalingars Riksförbunds – Tornionlaaksolaiset (STR-T) och Met Nuorets hemställan om sanningskommission

Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset (STR-T) och ungdomsförbundet Met Nuoret lämnade i oktober 2016 in en ansökan till regeringen om medel för en förstudie till genomlysning av svenska statens övergrepp på tornedalingar och meänkielitalande. Den 29 maj 2017 beslutade regeringen om medel för genomförande av en förstudie. I april 2018 överlämnades förstudien Då var jag som en fånge – Statens övergrepp på tornedalingar och meänkielitalande under 1800- och 1900-talet till regeringen. Svenska Tornedalingars Riksförbund överlämnade vid samma tillfälle skriftligen en begäran om att en sannings- och försoningskommission skulle inrättas.

Regeringen beslutade den 19 mars 2020 om direktiv till en kommitté i form av en sannings- och försoningskommission för granskning av kränkningar och övergrepp mot tornedalingar, kväner och lantalaiset (dir. 2020:29). Kommittén ska utreda den assimileringspolitik som bedrevs av svenska staten under 1800- och 1900-talen samt verka för att minoritetens historiska erfarenheter synliggörs. Syftet är att bidra till att ge minoriteten en kollektiv upprättelse, främja försoning och motverka att något liknande händer i framtiden. Uppdraget ska redovisas senast den 16 maj 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om en vitbok om övergreppen mot samerna och en officiell ursäkt, senast våren 2012 och 2015 (bet. 2011/12:KU17 och 2014/15:KU16). Utskottet hänvisade då till vad som anförts av företrädare för dåvarande och tidigare regeringar om behandlingen av samer under historien och framhöll vikten av en konkret politik som kan ge samer och andra minoritetsgrupper upprättelse för de övergrepp som begåtts. Mot den bakgrunden bedömde utskottet att det inte krävdes någon åtgärd från riksdagens sida.

Under våren 2018 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om en officiell ursäkt och om att tillsätta en sanningskommission om statens behandling av samer (bet. 2017/18:KU32). Utskottet hänvisade till vad som anförts av företrädare för tidigare regeringar om behandlingen av samer under historien och framhöll vikten av en konkret politik som kan ge samer och andra minoritetsgrupper upprättelse för de övergrepp som begåtts.

Även våren 2019 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att tillsätta en sanningskommission (bet. 2018/19:KU24). Utskottet konstaterade vad som anförts av företrädare för tidigare regeringar om behandlingen av samer under historien och framhöll vikten av en konkret politik som kan ge samer och andra minoritetsgrupper upprättelse för de övergrepp som begåtts. Utskottet

noterade även kulturministerns uttalande om att regeringen är beredd att gå Sametinget till mötes om det uttrycker en önskan om att upprätta en sanningskommission. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl att ta något initiativ i frågan. Vänsterpartiet reserverade sig.

Vid behandlingen av motionsyrkanden om att tillsätta sanningskommissioner under våren 2021 (bet. 2020/21:KU25) konstaterade utskottet att regeringen beslutat om direktiv till en sanningskommission när det gäller tornedalingar, kväner och lantalaiset och om medel till Sametinget för att genomföra en förankringsprocess inför en kommande sanningskommission när det gäller det samiska folket. Mot den bakgrunden avstyrktes motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen beslutat om att inrätta en kommitté i form av en sanningskommission, vilken bl.a. ska kartlägga och granska den politik som förts gentemot samerna i ett historiskt perspektiv och lämna förslag på åtgärder som bidrar till upprättelse och främjar försoning. Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena om en sådan sanningskommission. Utskottet är inte berett att ta något initiativ till en sanningskommission om relationen mellan den svenska staten och romer. Motionsyrkandet om detta avstyrks.

Samers rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samers rättigheter.
Jämför reservation 6 (V) och 7 (MP).

Motionerna

I partimotion 2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att ratificera ILO:s konvention nr 169. Motionärerna menar att Sverige redan 1989 var drivande för att få till stånd FN-konventionen ILO 169 men att Sverige ännu inte har ratificerat den. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att FN:s urfolksdeklaration snarast bör implementeras i Sverige. Motionärerna menar bl.a. att en implementering av urfolksdeklarationen är grundläggande för att syftet med en konsultationsordning ska kunna uppfyllas.

I motion 2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att implementera ILO:s konvention nr 169 i svensk lagstiftning på ett sådant sätt att även den traditionella äganderätten respekteras. Motionären menar att en sådan

förändring skulle ge samerna bättre förutsättningar att komma till tals vid förändringar inom framför allt Sápmi.

I motion 2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att stärka skyddet av samers rättigheter, arter, vatten och miljö. Motionärerna utesluter inte ny gruvverksamhet i Sverige, men menar att det då måste finnas ett fullgott skydd av miljö, arter och vatten och respekt för urfolket samernas rättigheter.

I motion 2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om stärkt samisk rätt till mark och vatten. Motionärerna menar att gruvnäringen, skogsnäringen, omställningen till ett förnybart energisystem och svensk viltvård inte kan fortsätta att i så hög grad ske på bekostnad av det samiska folkets rättigheter och möjligheter att bruka mark och bedriva näringar. Vidare framhålls att den avkunnade Girjasdomens innebörd behöver tas om hand på ett tydligt sätt. I yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om en nordisk samekonvention. Motionärerna menar att Sverige måste bidra till att arbetet med en nordisk samekonvention slutförs och ratificeras. I yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om ratifikation av ILO:s konvention nr 169. Motionärerna menar att konventionens bäring på Sverige har utretts flera gånger.

Bakgrund

ILO:s konvention nr 169

Internationella arbetsorganisationen (ILO) är ett av FN:s s.k. fackorgan med uppgift att bevaka frågor om arbetsvillkor och diskriminering m.m. Inom ramen för denna uppgift bevakar ILO sedan många år ursprungsfolkens arbets- och livsvillkor. ILO utarbetar bl.a. konventioner, och 1989 antogs konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder. Konventionen innehåller ett antal bestämmelser och åtaganden till skydd för ursprungsfolken. Regeringarna i de länder som har anslutit sig till konventionen ska se till att ursprungsfolkens rättigheter skyddas och deras integritet respekteras samt ska samråda med folken om åtgärder som angår dem och skapa förutsättningar för att de så långt möjligt själva ska kunna bestämma om sin egen utveckling. Ett grundläggande krav är att ursprungsfolken till fullo ska åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, men konventionsstaterna ska även utforma särskilda insatser som främjar de berörda folkens sociala och ekonomiska rättigheter och som skyddar deras andliga och kulturella värden. I konventionen betonas särskilt markens betydelse för ursprungsfolken, och den syftar bl.a. till att staterna ska erkänna ursprungsfolkens rätt till sådan mark som de under lång tid har bebott eller brukat. Konventionen trädde i kraft 1991 och har hittills ratificerats av 22 länder, bl.a. Norge och Danmark.

Utredningar om svensk ratificering av ILO:s konvention nr 169

I mars 1999 överlämnade Utredningen om ILO-konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder sitt betänkande Samerna –

ett ursprungsfolk i Sverige (SOU 1999:25). Utredaren bedömde att Sverige kunde ansluta sig till konventionen men att detta inte borde ske förrän ett antal åtgärder om samernas rätt till mark hade vidtagits, en process som beräknades ta fem år. Enligt utredaren måste för det första den mark som samerna har rätt till enligt konventionen identifieras, och en gränsdragningskommission borde därför tillsättas. För det andra måste omfattningen av samernas jakt- och fiskerätt inom den mark som de traditionellt innehar klarläggas. När dessa frågor har klarats ut kan andra åtgärder vidtas för att samernas rättigheter ska nå upp till den nivå som konventionen kräver. Utredaren menade att det framför allt var en fråga om att stärka samernas skydd mot inskränkningar i renskötselrätten, säkerställa att samerna har tillräckligt med mark för att kunna fortsätta att bedriva rennäring, införa en möjlighet till ersättning från staten för rättegångskostnader i principiellt viktiga mål om samernas markrättigheter samt genomföra en nationell informationskampanj om samerna som ursprungsfolk.

I januari 2002 tillsattes Gränsdragningskommissionen, som redovisade sitt betänkande Samernas sedvanemarken (SOU 2006:14) i februari 2006. Kommissionens analys av de krav som ILO-konventionen uppställer ledde fram till slutsatser som i väsentliga hänseenden skilde sig från den tidigare utredningens. Kommissionen var ense med utredningen om att konventionen inte ställer krav på en formell äganderätt för att mark som brukas av ursprungsfolket ska hänföras till mark som detta folk traditionellt innehar, men anförde att det finns en miniminivå för de rättigheter som ska gälla. Kommissionen ansåg att denna nivå inte är uppfylld med den renskötselrätt som samerna har enligt rennäringslagstiftningen. Enligt kommissionen kunde det inte uteslutas att det kan finnas områden som vid en svensk anslutning till konventionen – i enlighet med dess krav på äganderätt och besittningsrätt – borde klassas som samernas innehavsmark och som de därmed får rätt att disponera oberoende av rennäringslagstiftningen. Kommissionen anförde vidare att det kan uppfattas som en svaghet i svensk rätt i förhållande till konventionens krav att det saknas ett alternativ till domstolsprövning av frågor om markrättigheterna (s. 29).

Regeringen angav i sin nationella handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009 (skr. 2005/06:95 s. 56) att ambitionen var att ratificera konventionen så snart det låter sig göras. Samtidigt framhölls att en anslutning till konventionen medför att olika rättigheter påverkas med avseende på ett markområde som motsvarar en tredjedel av Sveriges yta och att ett beslut i en fråga av en sådan betydelse inte kan hastas fram. En förutsättning för att ratificera konventionen är att regeringen först inhämtar riksdagens godkännande. Inför riksdagens ställningstagande måste frågor om de rättsliga förutsättningarna vara utredda. Dessutom måste de lagändringar som blir nödvändiga utarbetas.

I den utvärdering av regeringens handlingsplan som redovisades 2011 (SOU 2011:29) gjorde den särskilda utredaren bedömningen att regeringen som en del av en samlad, tydlig och rättighetsbaserad urfolkspolitik bör

redovisa en tydlig plan med angivna delmål för hur man ska undanröja eventuella hinder mot en ratificering av ILO-konventionen (s. 37). Här ingår enligt utredaren bl.a. frågan om att få till stånd gränsdragningar som tydliggör samernas traditionella renskötselområden.

Regeringens uttalanden om ILO:s konvention nr 169

I skrivelsen (skr. 2016/17:29 s. 46) redogör regeringen för sin hållning när det gäller ratificering av ILO:s konvention nr 169. I FN:s råd för mänskliga rättigheters granskning av Sverige 2015 fick Sverige rekommendationer om att ratificera ILO:s konvention 169. Sverige accepterade inte dessa. I syfte att stärka samernas rättigheter arbetar regeringen i riktning mot en ratifikation, som dock enligt regeringen ytterst är en fråga för riksdagen.

Regeringen har bl.a. i samband med den allmänna ländergranskningen under FN:s råd för mänskliga rättigheter (Universal Periodic Review 2020) upprepat uttalandet att den arbetar i riktning mot att tillträda konventionen, samtidigt som ett tillträde ytterst är en fråga för riksdagen att besluta om (se prop. 2020/21:64, s. 21).

FN:s urfolksdeklaration

FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter (urfolksdeklarationen) antogs av FN:s generalförsamling den 13 september 2007. Deklarationen är en gemensam politisk viljeförklaring och behandlar bl.a. rätten till självbestämmande, nationalitet, kultur och traditioner, religion, utbildning och landrättigheter. Deklarationen är inte juridiskt bindande. FN:s råd för mänskliga rättigheter noterade 2010 att Sverige stöder urfolksdeklarationen men inte tillämpar de rättigheter den innehåller. Sverige rekommenderades att genomföra deklarationen och etablera mekanismer för detta i samarbete med det samiska folket.

Girjasdomen

Högsta domstolen meddelade dom i målet mellan Girjas sameby och staten den 23 januari 2020 (T 853-18). Målet gällde huruvida samebyn trots lagregleringen i rennäringslagen hade ensamrätt att upplåta småviltsjakt och fiske på samebyns område ovanför odlingsgränsen. Enligt samebyn har den sådan ensamrätt såväl enligt rennäringslagen som på grund av sedvana eller urminnes hävd. Staten hävdade att staten i egenskap av fastighetsägare ensam innehar jakträtten och fiskerätten i området, inklusive rätten att upplåta jakt och fiske till andra.

Högsta domstolen ansåg att rennäringslagen inte gav samebyn rätt att upplåta jakt och fiske på det område där samebyn bedriver renskötsel, men att samebyn ändå har en ensamrätt att upplåta jakt och fiske som en följd av urminnes hävd. Högsta domstolen prövade inte frågan om äganderätten till området.

Den 20 februari 2020 antog Sametingets plenum ett uttalande med anledning av Girjasdomen. Av uttalandet framgår bl.a. följande:

Sametinget anser att det måste tillsättas en parlamentarisk utredning med syfte att skapa en modern samepolitik och anpassa lagstiftningen i samiska rättsfrågor till urminnes hävd, sedvana, gällande rättspraxis och till att det samiska folket är både ett folk och ett urfolk med de rättigheter som medföljer. Utredningen måste ha ett deltagande av samtliga riksdagspartier och en genomgående bred samisk representation. Sametinget måste knytas till den parlamentariska utredningen. Samtliga partier i Sametinget ska ges möjlighet att medverka i Sametingets dialog med den parlamentariska utredningen.

Pågående arbete

Nordisk samekonvention

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 1 avsnitt 5.4.2) framhölls att en överenskommelse om en nordisk samekonvention träffades i januari 2017 mellan företrädare för de svenska, norska och finländska regeringarna och representanter för de tre nordiska sametingen. Konventionen anger, enligt regeringen, vissa minimirättigheter som staterna kan vidareutveckla och ger verktyg för en förbättrad dialog mellan stat, myndigheter och det samiska folket. Regeringen avvaktade sametingens ställningstagande till en nordisk samekonvention. Regeringen framhöll att den överenskommelse som träffats om en nordisk samekonvention och det pågående arbetet med att etablera en konsultationsordning utgör viktiga steg i arbetet för att nå det övergripande samepolitiska målet och utvecklingen av det gränsöverskridande samarbetet om urfolksrättigheter.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 1 avsnitt 5.4.2) framhölls att regeringen under 2017 gav ett bidrag till Sametinget för att genomföra en förankringsprocess beträffande det framförhandlade utkastet i förhållande till det samiska folket, partier, organisationer och föreningar (Ku2017/01308/DISK). Regeringskansliet har också tillsammans med de samiska ledamöterna i förhandlingsdelegationen deltagit i informationsmöten om konventionsutkastet i förhållande till det samiska civilsamhället och partierna i Sametinget. Samiskt Parlamentariskt Råd, som är ett samarbetsorgan för sametingen i Norge, Sverige och Finland, har inkommit med en skrivelse och föreslagit vissa förändringar i konventionstexten.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 1 avsnitt 7.3.1 och 7.5) angavs att regeringen fortsätter arbetet med att slutföra förhandlingarna av en nordisk samekonvention.

Översyn av rennäringslagen

Regeringen meddelade i juli 2020 att en utredning skulle tillsättas för att se över rennäringslagstiftningen. Regeringen menade att Högsta domstolens dom

i Girjasålet tydliggjorde att rennäringslagen från 1971 behöver ses över och anpassas till dagens samhällsstruktur.

Regeringen bjöd in till digitala sakråd och möten inför översynen av rennäringslagstiftningen – med syftet att inhämta synpunkter innan man tog fram direktiv till utredningen.

Regeringen beslutade den 20 maj 2021 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté (dir. 2021:35) med uppdrag att lämna ett förslag till en ny renskötsellag som ska ersätta den nuvarande rennäringslagen (1971:437). Kommittén ska även analysera det samiska folkets rätt till jakt och fiske – såväl för de samer som i dag är medlemmar i samebyar som för dem som inte är det. De förslag som lämnas ska vara förenliga med Högsta domstolens slutsatser i Girjasdomen (NJA 2020 s. 3) och med Sveriges folkrättsliga förpliktelser. Kommittén ska bl.a.

- bedöma inom vilka delar av statligt ägd mark dels inom åretruntmarkerna, dels ovanför den s.k. lappmarksgränsen när renskötsel är tillåten där, som samebyar i förhållande till staten genom urminnes hävd har ensamrätt att upplåta småviltsjakt och fiske
- ta ställning till om ensamrätten till upplåtelser av jakt enbart gäller småviltsjakt eller om den gäller allt vilt
- föreslå hur samebyarna bör vara organiserade
- bedöma om en förlikningsmekanism bör inrättas för att lösa tvister mellan samebyar, markägare och andra nyttjanderättshavare till mark som har med frågor om renskötselrätt att göra
- modernisera språket och förtydliga terminologin i renskötsellagstiftningen
- analysera om en rätt till jakt och fiske även tillkommer de samer som inte är medlemmar i samebyar, och vid behov föreslå författningsreglering eller andra åtgärder för att säkerställa den rätten
- föreslå de ändringar som kan krävas i annan lagstiftning om hänsyn till renskötseln.

Den del av uppdraget som handlar om att utreda inom vilka delar av statligt ägd mark som samebyar har ensamrätt i förhållande till staten att upplåta småviltsjakt och fiske, och om denna ensamrätt omfattar jakt på annat vilt än småvilt, ska redovisas i ett delbetänkande senast den 21 november 2022. Uppdraget i övrigt ska slutredovisas senast den 20 maj 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt motioner om ratificering av ILO:s konvention nr 169 med motiveringen att det är angeläget att ILO-konventionen inte ratificeras innan de rättsliga förutsättningarna och konsekvenserna av en ratificering är utredda (se t.ex. bet. 2014/15:KU16). Hösten 2017 hänvisade utskottet bl.a. till Utredningen om en stärkt minoritetspolitik och promemorian från Kulturdepartementet om en ny konsultationsordning och såg inte skäl att ompröva sitt tidigare ställningstagande i frågan (bet. 2017/18:KU6).

Under våren 2018 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att FN:s urfolksdeklaration borde genomföras i Sverige (bet. 2017/18:KU32). Utskottet noterade att regeringen hade vidtagit åtgärder för att stärka Sametinget genom att det ges en större delaktighet i beslut av väsentlig betydelse för samerna, bl.a. i arbetet med den nya konsultationsordningen och en nordisk samekonvention.

Våren 2019 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att ILO:s konvention nr 169 borde ratificeras, om att FN:s urfolksdeklaration borde genomföras, om stärkt samisk rätt till mark och vatten samt om en nordisk samekonvention (bet. 2018/19:KU24). När det gäller motionsyrkanden om ILO:s konvention nr 169 och FN:s urfolksdeklaration vidhöll utskottet sina tidigare ställningstaganden. I fråga om motionsyrkanden om stärkt samisk rätt till mark och vatten och om en nordisk samekonvention noterade utskottet det förhandlingsarbete som pågick.

Våren 2021 avstyrkte utskottet liknande motionsyrkanden (bet. 2020/21:KU25). Utskottet noterade i sitt ställningstagande det arbete som pågår bl.a. med anledning av Girjasdomen och när det gäller en nordisk samekonvention. Vänsterpartiet reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden när det gäller ILO:s konvention nr 169 och FN:s urfolksdeklaration. När det gäller motionsyrkandena om stärkt samisk rätt till mark och vatten noterar utskottet regeringens fortsatta arbete med att slutföra förhandlingarna av en nordisk samekonvention och regeringens beslut om att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att bl.a. analysera det samiska folkets rätt till jakt och fiske och lämna förslag till en ny renskötslag. Motionsyrkandena avstyrks.

Samepolitiken och Sametingets konstruktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samepolitiken och Sameetingets konstruktion.

Jämför reservation 8 (V) och 9 (MP).

Motionerna

I partimotion 2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre och Sameetingets dubbla roller. Motionärerna menar att rätten till självstyre står i konflikt med rollen som förvaltningsmyndighet under regeringen.

I motion 2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en samepolitisk färdplan. Motionärerna menar att en parlamentarisk kommitté, med uppdrag att samverka med det samiska samhället på olika plan, bör få gott om tid på sig, gå igenom reformer som genomförts de senaste decennierna och staka ut en ny riktning som tar dagens situation på allvar. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om en översyn av Sametingets konstruktion. Motionärerna anser att en organisatorisk översyn bör ske av Sametingets konstruktion.

Gällande rätt

Sametinget inrättades genom beslut av riksdagen 1992 (prop. 1992/93:32, bet. 1992/93:KU17, rskr. 1992/93:114). Propositionen byggde på betänkandet Samerätt och sameting (SOU 1989:41).

Bestämmelser om Sametinget finns i sametingslagen (1992:1433) och i förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget. Sametingets plenum har också beslutat om reglering av arbetet i sametingsordningen.

Sametinget är enligt 1 kap. 1 § sametingslagen en särskild myndighet med uppgift att främst bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Av 1 § sametingsordningen framgår att Sametinget är ett folkvalt samiskt parlament och att arbetet i Sametingets plenum regleras av sametingsordningen. Sametingets folkvalda organ är uppbyggt på samma sätt som en folkvald församling, dvs. det består av företrädare för grupper eller partier som fått sina mandat i ett val som är organiserat på samma sätt som riksdags- och kommunalvalen.

Sametinget är enligt 2 kap. sametingslagen organiserat som en vald ledamotsförsamling om 31 ledamöter. För ledamöterna finns ersättare. Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Vidare finns en styrelse och ett antal nämnder, däribland en valnämnd. Sametinget ska bland tingets ledamöter utse en styrelse om högst sju ledamöter och lika många ersättare som ska sköta den löpande verksamheten för Sametinget. I 3 kap. sametingslagen finns bestämmelser om val till Sametinget. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

I propositionen Om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32), som låg till grund för Sametingets inrättande, uttalades att Sametinget fick ett drag av kollegial myndighet som exempelvis s.k. nämndmyndigheter eller myndigheter som organiseras som råd med ledamöterna som det egentliga beslutande organet (s. 43). Det framhölls vidare att en församling som Sametinget inte kunde vara samlad i den omfattning som krävdes för att den skulle kunna handlägga de löpande ärendena. Till sitt förfogande gavs därför Sametinget en styrelse som skulle sköta den löpande verksamheten (s. 63). Regeringen uttalade också i lagstiftningsärendet att den var medveten om att lösningen var okonventionell när det gäller en statlig myndighet. Den rymdes dock inom de legala ramarna (s. 35).

Sametingets uppgifter anges i 2 kap. 1 § sametingslagen, och styrelsens uppgifter anges i 2 kap. 4 §. Det ligger inte några beslutsfunktioner direkt på styrelsen. Styrelsen ska bereda, yttra sig, handha, verkställa och fullgöra uppdrag, bl.a. ska den handha den ekonomiska förvaltningen (2 kap. 4 § 2).

Alltsedan Sametinget inrättades har det också funnits en kanslichef. Detta framgår av förordningen med instruktion för Sametinget. Kanslichefens uppgifter framgår av 11–13 §§ i instruktionen, bl.a. ska kanslichefen ansvara för myndighetens verksamhet och se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt.

Bakgrund

Sametingets konstruktion

Regeringen gav hösten 2000 en särskild utredare i uppdrag att analysera Sametingets dåvarande organisation och överväga och lämna förslag till nödvändiga förändringar i såväl sametingslagen som myndighetens instruktion. Utredaren skulle bl.a. undersöka om det krävdes en tydligare skillnad än den rådande mellan Sametingets olika roller som folkvalt organ och statlig myndighet (dir. 2000:70).

Utredningen presenterade sina förslag i betänkandet Sametingets roll i det svenska folkstyret (SOU 2002:77). Utredningen framhöll att det sedan Sametingets tillkomst hade skett en dynamisk utveckling av samernas folkrättsliga ställning. Det var nu ostridigt att samerna har rätt till en kulturell autonomi och att detta förutsätter en viss grad av självstyre. Detta förändrade synsätt skulle enligt utredningens bedömning möjliggöra en omprövning av Sametingets ställning som myndighet under regeringen (s. 145). Utredningen påpekade vidare att det grundläggande problemet var Sametingets dubbla roller. Det hade till uppgift att driva den samiska politik som kommit till uttryck genom valet till Sametinget trots att det i sin egenskap av myndighet löd under regeringen. Utredningen fann det därför inte ändamålsenligt att Sametinget var en myndighet.

Utredningens förslag behandlades i propositionen Ett ökat samiskt inflytande (prop. 2005/06:86). Även regeringen påpekade att Sametinget är ett folkvalt organ och en myndighet under regeringen, vilket innebär att det har dubbla roller (s. 27). Regeringen ansåg dock att utredningens förslag om att det borde utredas om Sametinget kunde vara ett organ för självstyre inte borde genomföras. Den samiska självbestämmanderätten borde i första hand ökas genom att Sametinget övertog nya myndighetsuppgifter som rör samiska förhållanden. Det fanns därmed inte anledning att utreda om Sametinget kunde vara ett organ för självstyre. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2005/06:KU32, rskr. 2005/06:253). Genom bestämmelser i sametingslagen (2 kap. 1 §) och rennäringslagen (1971:437) överläts ett antal uppgifter som rör samiska förhållanden till Sametinget att besluta om.

I propositionen konstaterade regeringen också att det inom Sametinget förekommit en del interna problem och att en stor del av dessa hänförde sig

till en otydlig ansvarsfördelning mellan styrelse och kanslichef (s. 65). Gränsdragningen mellan Sametingets politiska del och den myndighetsutövande delen utgjorde ett problem i verksamheten (s. 67). Vissa förändringar genomfördes efter förslag i propositionen. Det skrevs bl.a. in i sametingslagen (2 kap. 6 a §) att styrelsen var ansvarig för förvaltningen och myndighetsutövningen. I författningskommentaren anfördes att med förvaltningsfrågor avsågs frågor om den fortlöpande verksamheten (s. 80). Bestämmelsen hade en förebild i 3 kap. 13 § i den dåvarande kommunallagen (1991:900). Enligt den paragrafen skulle nämnderna besluta bl.a. i frågor som rörde förvaltningen.

När det gällde ett förslag från utredningen om att Sametingets samtliga uppgifter borde anges i lag konstaterade regeringen att så länge Sametinget var en förvaltningsmyndighet under regeringen, måste denna på vanligt sätt kunna styra förvaltningen genom föreskrifter, direktiv och budgetbeslut. Utredningens förslag i denna del borde därför inte genomföras (prop. 2005/06:86 s. 38).

Mot bakgrund av att Sametinget redovisade överskridanden för budgetåret 2015, och för att Riksrevisionen vid sin årliga granskning avgett en revisionsberättelse med reservation för årsredovisningen 2015, gav regeringen i oktober 2016 Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att analysera Sametingets arbete med intern styrning och kontroll samt användningen av statliga medel. Vidare skulle ESV analysera förutsättningarna för Sametinget att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt utifrån gällande reglering samt hur verksamheten kan effektiviseras. ESV redovisade uppdraget i rapporten *Analys av Sametinget – Finansiering och intern styrning och kontroll* (ESV 2017:6). Bland annat anförde ESV att det delade ansvaret och de ibland oklara ansvarsförhållandena inom Sametinget bidrar till att myndigheten har svårt att uppnå en tillfredsställande intern styrning och kontroll. ESV:s slutsats var därför att det finns grund för ändringar i ansvarsfördelningen. ESV:s övergripande bedömning var att myndighetsförordningens (2007:515) föreskrifter om styrelsemyndigheter skulle vara direkt tillämpliga på Sametinget.

I propositionen *Ändringar i regleringen för Sametinget och sametingsvalet* (prop. 2017/18:287) avvisade regeringen förslagen från ESV. Regeringen konstaterade bl.a. att med ESV:s förslag skulle styrelsen och inte plenum utgöra högsta beslutande organ, och att regeringen i stället för Sametingets plenum skulle förordna, och kunna entlediga, styrelsen. Regeringen menade att förslaget skulle strida mot den grundläggande tanken bakom Sametinget. I propositionen föreslogs att Sametingets plenum även i fortsättningen ska vara det högsta beslutande organet. Det infördes också en ny bestämmelse med innebörden att kanslichefen, som anställs av styrelsen, ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar (4 a §). Vidare följde inte regeringen ESV:s förslag att Sametingets plenum ska utse ordförande. Regeringen anförde att det bör vara den framtida inriktningen att Sametingets plenum förordnar ordförande men att frågan behöver övervägas

ytterligare. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2018/19:KU9, rskr. 2018/19:34). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2019.

Samepolitiken och samers inflytande

Det gällande övergripande målet för samepolitiken, som fastställdes av riksdagen i december 2005, är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:MU2, rskr. 2005/06:108).

Regeringen presenterade 2009 departementspromemorian Vissa samepolitiska frågor (Ds 2009:40), som skulle ligga till grund för en samepolitisk proposition. I förslaget ingick bl.a. en ny rennärlagsstiftning och ett formaliserat samrådsförfarande mellan Sametinget och regeringen. Regeringen valde dock att avvakta med den fortsatta processen sedan bl.a. Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund avvisat förslagen, för att invänta konkreta förslag från Sametinget och andra samiska företrädare. Våren 2010 tillsatte Sametinget en parlamentarisk kommitté för att utarbeta ett förslag till en framtida samepolitik. Under 2015 togs nya initiativ i Sametinget för att återuppta processen med att ta fram ett sådant förslag.

Regeringen valde att inte gå vidare med förslagen i promemorian. I stället presenterades en ny promemoria 2017 – Konsultation i frågor som rör det samiska folket (Ds 2017:43).

En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket

I Kulturdepartementets promemoria Konsultation i frågor som rör det samiska folket (Ds 2017:43) föreslås att en ny och särskild ordning ska införas för konsultation i frågor av särskild betydelse för samerna.

Riksdagen biföll våren 2022 regeringens förslag till konsultationsordning (prop. 2021/22:19, bet. 2021/22:KU4, rskr. 2021/22:133). Förslaget innebär att regeringen och statliga förvaltningsmyndigheter ska vara skyldiga att konsultera Sametinget innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. I vissa fall ska konsultation även genomföras med en sameby eller en samisk organisation. Skyldigheten att konsultera gäller inte för domstolsliknande nämnder eller organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter. Från konsultationsplikten undantas vissa ärendetyper och även vissa andra särskilt angivna fall. Lagändringarna trädde i kraft den 1 mars 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat frågan om Sametingets roller och ett utökat samiskt självstyre vid ett flertal tidigare tillfällen. Likalydande motionsyrkanden som det nu aktuella avstyrktes av utskottet våren 2012 och 2015 (bet. 2011/12:KU17 och 2014/15:KU16). Utskottet anförde då att det vidhöll sin tidigare mening att det är väsentligt att Sametingets roller som folkvalt organ

och myndighet under regeringen hålls isär på ett för allmänheten tydligt sätt, och utgick från att regeringen även fortsättningsvis skulle ägna frågan vederbörlig uppmärksamhet. Utskottet konstaterade att regeringen i olika sammanhang har uttryckt sin avsikt att stärka Sametinget genom att ge myndigheten ett utökat ansvar för interna samiska frågor och en större delaktighet i beslut av väsentlig betydelse för samerna samt att ha en fördjupad dialog med samiska representanter om den framtida samepolitiken.

Under våren 2018 noterade utskottet att regeringen hade vidtagit åtgärder för att stärka Sametinget genom att det gavs en större delaktighet i beslut av väsentlig betydelse för samerna, bl.a. i arbetet med den nya konsultationsordningen och en nordisk samekonvention (bet. 2017/18:KU32 s. 44).

Utskottet behandlade propositionen Ändringar i regleringen för Sametinget och sametingsvalet (prop. 2017/18:287) under hösten 2018. Utskottet noterade bl.a. att frågan om förordnande av ordförande i Sametinget kommer att bli föremål för fortsatta överväganden och ansåg inte att riksdagen behövde ta något initiativ i frågan (bet. 2018/19:KU9).

Våren 2019 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om ökat samiskt självstyre, Sametingets dubbla roller och en samlad samepolitik (bet. 2018/19:KU24). I sitt ställningstagande noterade utskottet bl.a. att regeringen i olika sammanhang har uttryckt sin avsikt att stärka Sametinget genom att ge Sametinget ett utökat ansvar för interna samiska frågor och en större delaktighet i beslut av väsentlig betydelse för samerna samt att ha en fördjupad dialog med samiska representanter om den framtida samepolitiken. Utskottet fann liksom tidigare inte skäl att ta något initiativ i dessa frågor. Vänsterpartiet reserverade sig.

Våren 2021 avstyrktes liknande motionsyrkanden efter förenklad beredning (bet. 2020/21:KU25).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringens förslag till en konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket beslutades av riksdagen i januari 2022. Utskottet vidhåller i övrigt sin tidigare bedömning och ser inte skäl att ta något initiativ till sådana utredningar som motionärerna efterfrågar. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Älvdalskans ställning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om älvdalskans ställning.
Jämför reservation 10 (C), 11 (V) och 12 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) begärs i yrkande 10 ett tillkännagivande om att älvdalskan bör erkännas som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige enligt Europarådets fördrag. Motionärerna menar att älvdalskan, som enbart talas i Sverige, är en betydelsefull del av det svenska kulturarvet.

I kommittémotion 2021/22:2592 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att utreda älvdalskans position och se över möjligheten för älvdalskan att bli ett minoritetsspråk. Motionärerna framhåller att Europarådets expertkommitté har uppmanat svenska regeringen att se över älvdalskans status och menar att regeringen bör ta den uppmaningen på allvar.

I motion 2021/22:680 av Staffan Eklöf (SD) begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en oberoende utredning för att utreda älvdalskans ställning och lämplighet att erkännas som landsdelsspråk. Motionären menar att ett erkännande skulle säkra den kontinuitet som bevarande- och utvecklingsarbetet kräver.

I motion 2021/22:999 av Robert Stenkvist (SD) begärs ett tillkännagivande om att bevara, levandegöra och erkänna språket älvdalska som ett minoritetsspråk. Motionären menar att åtgärder borde vidtas för att bevara och främja språket som en viktig del av vårt kulturarv, t.ex. genom att göra det möjligt för alla skolbarn som vill läsa älvdalska att göra det.

I motion 2021/22:1194 av Peter Helander (C) begärs ett tillkännagivande om att älvdalskan bör erkännas som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige enligt Europarådets fördrag. Motionären menar att språkliga rättigheter är en grundläggande mänsklig rättighet som finns förankrad i FN:s konvention om mänskliga rättigheter och framhåller att barnens rätt att utveckla och tillägna sig det egna modersmålet är förankrad i den svenska språklagen samt att älvdalskan, som enbart talas i Sverige, kan anses vara en del av det svenska kulturarvet.

I motion 2021/22:2111 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) begärs ett tillkännagivande om att älvdalskan ska erkännas som språk i enlighet med Europeiska ministerrådets språkliga expertkommittés slutsatser och att regeringen ska redovisa vilka åtgärder som vidtas för att skydda språkets överlevnad. Motionärerna menar att frågan, bl.a. på grund av utvecklingen inom Europarådet, har förts viktiga steg framåt.

Gällande rätt

Av 2 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk följer att älvdalskan inte har getts status som minoritetsspråk.

Bakgrund

Minoritetsspråkskonventionen

Regeringen beslutade i januari 2000 att ratificera den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, minoritetsspråkskonventionen. Enligt konventionen definieras landsdels- eller minoritetsspråk som ett språk som av hävd används i ett visst territorium inom en stat, av medborgare i den staten som utgör en grupp som till antalet är mindre än resten av befolkningen i den staten, och som är annorlunda än det eller de officiella språken i den staten. Det innefattar inte vare sig dialekter av det eller de officiella språken i staten eller språk som talas av invandrare. Vidare anger konventionen att territoriellt obundna språk definieras som språk som används av medborgare i en stat och som avviker från det eller de språk som används av resten av befolkningen i den staten men som, trots att de av hävd används inom den statens territorium, inte kan identifieras med en bestämd del av den.

Från Europarådets sida har man överlåtit åt ansvariga myndigheter i de länder som ratificerar konventionen att med beaktande av konventionens definition göra en bedömning av vilka språk som är landsdels- eller minoritetsspråk i det egna landet. I konventionen ges heller inga närmare riktlinjer för bedömningen av när ett uttryckssätt ska anses vara en dialekt eller ett språk. I samband med att Sverige ratificerade konventionen beslutade riksdagen om fem officiella minoritetsspråk: finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch.

Minoritetsspråkskommittén

Minoritetsspråkskommittén, som utredde frågan om svensk ratificering av minoritetsspråkskonventionen, behandlade frågan om dialekter och folkmål (SOU 1997:192). Kommittén konstaterade att det är komplicerat att bedöma vad som är en dialekt, ett folkmål respektive ett språk. Som exempel på svenska folkmål nämndes älvdalsmål, gutniska och skånska. Dessa folkmål talades tidigare i ganska stor utsträckning i olika delar av landet men har till följd av bl.a. större rörlighet i befolkningen, inflyttningen till städerna och massmediernas inflytande kommit att talas och förstås av allt färre personer. Rent lingvistiskt kan folkmålen vara mycket olika nutida rikssvenska. Folkmålen är förknippade med den bygd där de har talats och är en del av bygdens kultur och historia. Det kan därför, enligt kommittén, hävdas att det finns ett intresse av att folkmålen bevaras som en viktig del av den svenska landsbygds- och kulturhistorien. Kommittén fann att det viktigaste argumentet mot att tillämpa konventionen på folkmålen är att det strider mot

konventionens syfte som är att stärka minoritetsspråkens ställning i det offentliga livet, såsom hos domstolar och myndigheter (s. 110).

Minoritetspolitiska propositionen

I propositionen (prop. 2008/09:158) med förslag till bl.a. lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (nedan minoritetsspråklagen) anförde regeringen att den i fråga om att utöka antalet erkända nationella minoriteter eller nationella minoritetsspråk inte fann något skäl att göra en annan bedömning än den som gjordes i anslutning till ratificeringen av minoritetsspråkskonventionen. Därmed bedömde regeringen att antalet nationella minoritetsspråk inte bör utökas. Dock ansåg regeringen att det finns ett stort värde i att äldalskan, oavsett om den är att betrakta som ett språk eller en dialekt, bevaras som en del av det svenska kulturarvet och att det är önskvärt att äldalskan förs vidare till nya generationer samt att det arbete som Institutet för språk och folkminnen redan bedriver för att bevara svenska dialekter och folkmål således behöver fortsätta.

Vidare konstaterade regeringen dels att Älvdalens kommun på olika sätt kan stödja äldalskans bevarande inom kommunens ordinarie verksamhet och ge barn möjlighet att lära sig äldalska, dels att det även inom ramen för folkbildningen bör finnas förutsättningar att stödja bevarandet av äldalskan (s. 62).

Europarådets granskning

Enligt artikel 15.1 i minoritetsspråkskonventionen ska parterna vart tredje år inkomma med rapporter i en form som bestäms av ministerkommittén. Dessa granskas sedan av en expertkommitté som tillsätts i enlighet med artikel 17. Expertkommittén sammanställer sedan rapporter till ministerkommittén med förslag till rekommenderade åtgärder.

Europarådets expertkommitté

I 2011 års rapport från Europarådets expertkommitté gjordes bedömningen att det behövs en vetenskaplig studie av äldalskan (4 kap. 43–46 §§). En sådan studie skulle enligt kommittén kunna utgöra grunden för en berättigad slutsats om äldalskans status och erbjuda de svenska myndigheterna ett beslutsunderlag i frågan. Expertkommittén uppmuntrade därför de svenska myndigheterna att i samarbete med äldalsktalande klargöra äldalskans ställning, t.ex. genom att beställa en oberoende vetenskaplig studie.

Expertkommitténs rekommendationer om äldalskan behandlades av den svenska regeringen i den femte rapporten till Europarådet den 10 oktober 2013. I rapporten anfördes att Arbetsmarknadsdepartementet hållit ett möte med företrädare för äldalskan den 14 mars 2013 för att diskutera situationen för äldalskan. Inför mötet gjordes inom departementet en grundlig genomgång av skriftligt material i form av rapporter och annan tillgänglig skriftlig

information om äldalskan och dess status. Vid mötet närvarade även företrädare för Institutet för språk och folkminnen.

Regeringen fann mot bakgrund av mötet ingen anledning att ompröva sitt tidigare ställningstagande om äldalskan. Som motivering anförde regeringen bl.a. att det bland lingvister inte finns någon fullständig samsyn om huruvida äldalskan utgör ett språk eller en dialekt, samt att äldalskan har få användningsdomäner och att det är få föräldrar som talar äldalska med sina barn. Vidare menade regeringen att ett erkännande av äldalskan som ett minoritetsspråk troligen skulle innebära att krav även skulle resas från grupper som talar andra dialekter så att även dessa ska få betecknas som minoritetsspråk. Detta skulle enligt regeringen med stor sannolikhet kunna få till följd att syftet med den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk undergrävs.

Europarådets expertkommitté noterade i 2014 års rapport (1 kap. 41 §) den svenska regeringens ställningstagande. Expertkommittén konstaterade dock att det finns ett ökande stöd bland lingvister för synen på äldalskan som ett eget språk. I 2017 års rapport (1 kap. 28 §) uppmanade expertkommittén Sverige att klargöra äldalskans status tillsammans med äldalsktalande.

I 2020 års rapport (1 kap. 19 §) anförde Europarådets expertkommitté att kommittén ansåg att äldalskan uppfyller kriterierna för del två av den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Vidare bad kommittén den svenska regeringen att inkludera äldalskan i sin rapport som ett språk under del två av stadgan, motsvarande jiddisch och romani chib.

I december 2020 rekommenderade Europarådets ministerkommitté Sverige att beakta alla observationer och rekommendationer från expertkommittén.

Sveriges åttonde rapport till Europarådet

I rapporten från den 4 juli 2021 anförde regeringen att Sverige i tidigare rapporter utvecklat skälen till varför äldalskan bör ses som ett folk mål, eller dialekt, och att regeringen samtidigt framhållit värdet av att bevara äldalskan som en del av det gemensamma kulturarvet. Vidare anfördes i rapporten att regeringen inte fann några skäl för en förnyad prövning av äldalskans status och att det är riksdagen som fattar beslut om vilka språk som ska utgöra nationella minoritetsspråk.

Äldalskans status

Den amerikanska språkorganisationen SIL International tog under 2016 ställning i frågan om den lingvistiska klassificeringen av äldalskan. SIL International är en ideell organisation med närvaro i ett åttiotal länder som arbetar för en hållbar lingvistisk utveckling, framför allt genom forskning, översättning och utbildning. Organisationen beslutade den 27 maj 2016 att klassificera äldalskan som ett distinkt språk snarare än som en dialekt av svenska. I beslutet hänvisas bl.a. till antalet tillgängliga publikationer på äldalska och antalet vetenskapliga studier av äldalskan. Beslutet innebär att

älvdalskan tilldelas en egen språkkod enligt den internationella standarden ISO 639.

Institutet för språk och folkminnen har regeringens uppdrag att på vetenskaplig grund öka, levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn och andra immateriella kulturarv i Sverige. Myndigheten har under beredningen av ett tidigare motionsbetänkande (bet. 2016/17:KU16 s. 6) lämnat en redogörelse för älvdalskans språkpolitiska status till utskottet.

Institutet för språk och folkminnen ansåg att det uppstår en gränsdragningsproblematik om en varietet av det svenska språket särskiljs och ges status som nationellt minoritetsspråk, liksom att gränsdragningen kring vilken varietet av älvdalska som ska erkännas riskerar att skapa splittring bland älvdalsktalande. Myndigheten noterade att Älvdalens kommun 2006 fattade ett principbeslut om att arbeta för att älvdalskan ska få officiell språkstatus enligt minoritetsspråkskonventionen, men menade att det finns ett behov av en oberoende undersökning av inställningen hos de boende i Älvdalens kommun om deras inställning till ett erkännande och till att revitalisera älvdalskan samt vilka konkreta åtgärder man anser viktigast för att kunna föra älvdalskan vidare till en ny generation. Institutet för språk och folkminnen gjorde bedömningen att många åtgärder för att främja älvdalskan borde vara möjliga inom ramarna för den existerande lagstiftningen. Om sådana åtgärder ska vara ett fullgott alternativ till ett erkännande som nationellt minoritetsspråk menade myndigheten dock att åtgärds paketet bör inbegripa ekonomiska medel, förslagsvis inom ramen för en dialektpolitik.

Föreningen för älvdalskans bevarande (Ulum Dalska) överlämnade 2016 tillsammans med föreningen Språkförsvaret en namninsamling till utskottet och framhöll bl.a. att det finns en stark önskan bland älvdalingarna att bevara språket.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2012 avstyrkte utskottet en motion om att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk (bet. 2011/12:KU17). Utskottet konstaterade att det saknade anledning att göra någon annan bedömning än Minoritetsspråkskommittén, dvs. att tillämpningen av minoritetsspråkskonventionen på folkmålen skulle strida mot konventionens syfte. Utskottet ansåg dock att det finns ett stort värde i att älvdalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet och såg positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt.

Våren 2017 avstyrkte utskottet motioner om att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk (bet. 2016/17:KU16). Utskottet konstaterade att betydelsen av älvdalskans bevarande är starkt förankrad bland många älvdalingar. Utskottet upprepade att det finns ett stort värde i att älvdalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet och såg positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt.

Utskottet delade regeringens uppfattning att Älvdalens kommun på olika sätt bör kunna stödja äldalskans bevarande inom kommunens ordinarie verksamhet och ge barn möjlighet att lära sig äldalska samt att det även inom ramen för folkbildningen bör finnas förutsättningar att stödja bevarandet av äldalskan. Utskottet noterade även att Institutet för språk och folkminnen gör bedömningen att många åtgärder för att främja äldalskan borde vara möjliga inom ramarna för den existerande lagstiftningen, förslagsvis inom ramen för en dialektpolitik. Utskottet noterade därutöver det ökade stödet bland lingvister för att betrakta äldalskan som ett eget språk, men också de invändningar som Institutet för språk och folkminnen framförde.

Våren 2018 avstyrkte utskottet motioner om att erkänna äldalskan som minoritets- eller landsdelsspråk (bet. 2017/18:KU32). Utskottet konstaterade i sitt ställningstagande att det finns ett stort värde i att äldalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet och såg positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt. Utskottet vidhöll det ställningstagande som gjordes våren 2017 då motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. Institutet för språk och folkminnens bedömning.

Våren 2019 avstyrkte utskottet motioner om att erkänna äldalskan som minoritets- eller landsdelsspråk (bet. 2018/19:KU24). Utskottet konstaterade att det finns ett stort värde i att äldalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet samt förs vidare till kommande generationer och såg positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt.

Våren 2021 avstyrktes liknande motionsyrkanden efter förenklad beredning (bet. 2020/21:KU25).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att det finns ett stort värde i att äldalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet och förs vidare till kommande generationer samt ser positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt. Utskottet finner liksom tidigare inte skäl att ta något initiativ i frågan. Motionsyrkandena avstyrks.

Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om information om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Jämför reservation 13 (M), 14 (C) och 15 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att stärka och värna de nationella minoriteterna. Motionärerna framhåller vikten av att stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande och att verka för att deras språk och kultur hålls levande.

I kommittémotion 2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) begärs i yrkande 11 ett tillkännagivande om civilsamhällets betydelse för att vårda, värna och utveckla de nationella minoriteterna och minoritetsspråken och vikten av goda förutsättningar för det. Motionärerna menar att det är av stor vikt för att minoritetspolitiken ska kunna genomföras i praktiken att de idéburna organisationerna har ekonomiska och praktiska förutsättningar att bedriva en bra verksamhet.

I kommittémotion 2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om information i samhället och i skolan om Sveriges urfolk, nationella minoriteter och minoritetsspråk. Motionärerna menar att kunskapen om de nationella minoriteterna och politiken har blivit bättre inom förvaltningsområdena, men att kunskapen utanför förvaltningsområdena och inom myndigheter fortfarande är bristfällig. Därför krävs fortsatt informationsarbete inom det offentliga men även i samhället i stort för att öka kunskapen om de nationella minoriteterna, deras språk och kultur samt den nationella minoritetspolitiken. En viktig del av minoritetspolitiken, enligt motionärerna, är också att skolan ska ge alla elever kunskap om Sveriges urfolk, nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Gällande rätt

Av 3 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk framgår att kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken.

Enligt 8 § språklagen (2009:600) har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Vidare föreskrivs i 4 §

lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) att det allmänna även i övrigt ska främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Enligt förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan ansvarar skolan för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.

Av 11 § sändningstillståndet för Sveriges Radio (SR), 12 § i sändningstillståndet för Sveriges Television (SVT) och 13 § sändningstillståndet för Sveriges utbildningsradio (UR) 2020–2025 följer att SVT:s, SR:s och UR:s samlade utbud på de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib samt på teckenspråk sammantaget ska öka årligen jämfört med 2019 års nivå. Även det samlade programutbudet på jiddisch ska sammantaget öka under tillståndsperioden jämfört med 2019 års nivå. SR, SVT och UR ska även erbjuda ett utbud på andra minoritetsspråk. SVT, SR och UR ska ha en dialog med de berörda grupperna. I fråga om den programverksamhet som avses får SVT, SR och UR sinsemellan fördela ansvaret för olika insatser.

Bakgrund

Skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik

I skrivelse 2017/18:282 Nystart för en stärkt minoritetspolitik gör regeringen bedömningen att kunskapen om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken, liksom deras synlighet i samhället bör öka. Därför bör, enligt regeringen, det kunskapshöjande arbete som bedrivs av en bredd av olika aktörer fortsätta och samtidigt utvecklas. Det är särskilt angeläget, enligt regeringen, att kunskapen om de nationella minoriteternas rättigheter ökar inom den offentliga sektorn.

I fråga om utbildningens roll för en ökad kunskap redovisar regeringen att Statens skolverk sedan den 1 februari 2018 har ett samlat ansvar för frågor om de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken inom ramen för sitt verksamhetsområde. Skolverket ska inom ramen för detta ansvar verka samlade, stödjande och pådrivande. Ändringen i myndighetens instruktion är ett uttryck för dess centrala roll i genomförandet av minoritetspolitiken och i förverkligandet av de nationella minoriteternas rättigheter. Skolinspektionen ansvarar för tillsynen av bl.a. skollagen och har därför stor betydelse för att säkerställa att det gällande regelverket efterlevs. Sameskolstyrelsen är huvudman för sameskolorna och ansvarar även för förskoleenheter vid vissa sameskolor samt för fjärrundervisning i samiska.

Budgetpropositionen för 2022

Av budgetpropositionen för 2022 framgår bl.a. att Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget fortsatt arbetet med att sprida informations- och utbildningsmaterial, såväl i tryckt format som via minoritet.se. Webbplatsen hade ca 420 000 besök 2020, en ökning med 14 procent jämfört med 2019 och med 31 procent jämfört med 2018.

Vidare framgår att det statsbidrag som fördelats till kommuner och regioner för att ingå i ett eller flera förvaltningsområden för de nationella minoritetsspråken till stor del har använts till språk- och kulturaktiviteter under 2020, även om störst del används till samordningsinsatser.

Trots att flera språk- och kulturinsatser har fått ställas in med anledning av pandemin har majoriteten av kommunerna och regionerna inom förvaltningsområdena genomfört kulturverksamheter såsom teater, dans, film och utställningar. Flest språk- och kulturinsatser görs fortfarande för finska medan antalet insatser för jiddisch, romani chib och meänkieli är färre. Den vanligaste insatsen i kommuner och regioner utanför förvaltningsområdena för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur är att tillgängliggöra material på bibliotek. Insatser på bibliotek har ökat i andel mellan åren 2018 och 2020.

Vidare framhålls att Samiskt språkcentrum, Institutet för språk och folkminnen, Statens kulturråd, Skolverket samt Stiftelsen Svenska Film-institutet har genomfört insatser för att stärka nationella minoriteters språk och kultur.

Uppdrag till Institutet för språk och folkminnen om handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken

Regeringen gjorde i skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik (skr. 2017/18:282) bedömningen att ett långsiktigt och samlat handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken bör utarbetas och antas. Mot den bakgrunden fick Institutet för språk och folkminnen (Isof) i juni 2019 regeringens uppdrag att utarbeta ett förslag till ett långsiktigt och samlat handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken i de delar som avser finska, jiddisch, meänkieli och romani chib.

I september 2020 lämnade Isof ett förslag till handlingsprogram till regeringen om totalt 81 insatser för bevarande av de nationella minoritetsspråken. I maj 2021 gav regeringen Isof i uppdrag att vidareutveckla myndighetens förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken. Uppdraget redovisades till regeringen i september 2021.

Uppdrag till Institutet för språk och folkminnen att ansvara för språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib

I december 2021 gav regeringen Isof i uppdrag att ansvara för språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib under perioden 2022–2024. Språkcentrumen ska aktivt främja och stimulera ökad användning av

minoritetsspråken i samhället, bistå med sakkunskap, utveckla metoder för att stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta språken samt sprida kunskap om revitalisering. Insatser som riktar sig till barn och ungdomar ska prioriteras särskilt. Språkcentrumens arbete ska utgå från språkbärnas behov av revitaliseringsinsatser och ske i fortsatt dialog med språkbärarna. Is of ska också, inom ramen för arbetet med språkcentrum, i dialog med Sametinget ta fram indikatorer som gör det möjligt att följa minoritetsspråkens utveckling över tid.

Språkcentrum för jiddisch och romani chib är en del av Sveriges åtaganden, s.k. pledges, som presenterades på Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism i oktober 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Under våren 2017 avstyrktes ett motionsyrkande om kunskap om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt om minoritetsspråk i public service (bet. 2016/17:KU16). Utskottet konstaterade i sitt ställningstagande att flera myndigheter har uppdrag som syftar till att sprida kunskap om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Vidare noterade utskottet att den pågående översynen av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk inbegriper frågan om att säkra kunskapen om de nationella minoriteterna i samhället.

Våren 2018 (bet. 2017/18:KU32) avstyrktes ett motionsyrkande om information i samhället och i skolan om Sveriges urfolk, nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utskottet ville i sitt ställningstagande inte föregripa beredningen av de utredningar som tillsatts av regeringen och som hade redovisats under hösten 2017.

I regeringens skrivelse Nystart för en stärkt minoritetspolitik (skr. 2017/18:282) framhöll regeringen behovet av ett långsiktigt arbete för de nationella minoriteternas språk och kultur och betydelsen av att öka kunskapen om och synligheten för de nationella minoriteterna i samhället. Utskottet välkomnade i sin behandling av skrivelsen regeringens redogörelse och det viktiga arbete som bedrivs (bet. 2018/19:KU13).

Våren 2019 avstyrktes ett motionsyrkande om information och kunskap om nationella minoriteter (bet. 2018/19:KU24). Utskottet framhöll vikten av att öka kunskapen i samhället om de nationella minoriteterna, deras språk och kultur samt om den nationella minoritetspolitiken. Vidare noterade utskottet målsättningen att öka kunskapen om och synligheten för de nationella minoriteterna som regeringen gav uttryck för bl.a. i skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik. Liberalerna reserverade sig.

Våren 2021 avstyrktes liknande motionsyrkanden efter förenklad beredning (bet. 2020/21:KU25).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller vikten av att öka kunskapen i samhället om de nationella minoriteterna, deras språk och kultur samt om den nationella minoritetspolitiken. Utskottet finner liksom tidigare inte skäl att ta något initiativ i frågan. Motionsyrkandena avstyrks.

Kommuners och regioners minoritetspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommuners och regioners minoritetspolitik.

Jämför reservation 16 (M), 17 (SD), 18 (C) och 19 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) begärs i yrkande 15 ett tillkännagivande om möjlighet till sanktioner gentemot de kommuner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk och inte lever upp till sina åtaganden. Motionärerna menar att det inte är rimligt att kommuner som inte lever upp till sina åtaganden ska få behålla det statsbidrag de fått för att genomföra åtgärder de sedermera visar sig inte ha vidtagit. En sanktionsmöjlighet framstår därmed, enligt motionärerna, som rimlig ur ett principiellt perspektiv, men den skulle sannolikt också ha en preventiv effekt och stimulera kommunerna att leva upp till det de åtagit sig att göra.

I kommittémotion 2021/22:2474 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att utreda möjligheterna att på alternativt sätt tillgå nationella minoritetsspråk inom välfärdssektorn i delar av landet som inte utgör förvaltningsområden. Motionärerna menar att för de språk som inte har förvaltningsområden i landet och i de områden i landet som inte har förvaltningsuppdrag är det svårt att tillgå språkligt utbud inom välfärdssektorn. Med anledning av detta bör, enligt motionärerna, möjligheterna att på alternativt sätt tillgå sitt minoritetsspråk inom välfärdssektorn utredas.

I kommittémotion 2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) begärs i yrkande 34 ett tillkännagivande om att se över vilka insatser som behövs för att säkerställa jämlik vård och omsorg i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk för personer som berörs av denna, oberoende av vilken kommun inom förvaltningsområdena för samiska, finska eller meänkieli man bor i. Motionärerna framhåller att Socialstyrelsens kartläggning 2019 visar på stora variationer mellan förvaltningskommunerna och stor brist på den språk- och kulturkompetens som behövs för att ge personcentrerad vård. Mot denna bakgrund vill motionärerna att regeringen ser över hur det kan säkerställas att personer som har ett annat modersmål än svenska och som har en demenssjukdom får personcentrerad vård och omsorg i

enlighet med de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom, oberoende av var i landet man bor.

I kommittémotion 2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att utreda sanktionsmöjligheter mot de kommuner och regioner i förvaltningsområdena som inte använder minoritetspolitiska statsbidrag på avsett sätt. Motionärerna framhåller att det finns bestämmelser om att statsbidraget till kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden får sättas ned om det inte används eller inte används på rätt sätt. Det är dock oklart, enligt motionärerna, om denna regel alls kommer till användning, och det saknas rättsliga förutsättningar att utfärda någon form av ekonomisk sanktion i särskilt allvarliga fall. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om mål och riktlinjer för kommuners och regioners minoritetspolitiska arbete. Motionärerna välkomnar att det nu finns en lagreglering om att kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete, men menar samtidigt att regleringen är bristfällig i två avseenden. Motionärerna menar att det bör framgå av målen och riktlinjerna hur verksamheten ska följas upp, och att en reglering bör införas som säkerställer att målen och riktlinjerna beslutas av förtroendevalda. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om barnomsorg och äldreomsorg på minoritetsspråk. Motionärerna menar att det behövs fler insatser för att öka tillgängligheten av äldreomsorg och barnomsorg på minoritetsspråk. Bland annat bör skärpt lagstiftning övervägas och kommuner och landsting bör bättre beakta de nationella minoriteternas behov vid upphandling. Vidare vill motionärerna framhålla vikten av valfriheten och etableringsfriheten. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att flytta bestämmelserna om äldreomsorg med minoritetsprofil till socialtjänstlagen. Motionärerna menar att riksdagen fattat beslut om att flytta bestämmelserna om förskola på nationellt minoritetsspråk till skollagen för att frågan då faller under Skolinspektionens tillsynsansvar. Av motsvarande skäl borde, enligt motionärerna, bestämmelserna om äldreomsorg flyttas till socialtjänstlagen.

I motion 2021/22:1757 av Pyy Niemi och Emilia Töyrä (båda S) begärs ett tillkännagivande om att överväga att se över möjligheten att införa olika former av sanktioner mot kommuner och regioner som inte följer den nya minoritetslagstiftningen. Motionärerna menar att det finns en låg grad av enhetlighet och tydlig kvalitetssäkring för brukare och patienter som berörs av minoritetslagen i Sverige och det riskerar att skapa ojämlikhet inom landet, där vissa kommuner och regioner följer intentionerna medan andra släpar efter. Därför är det, enligt motionärerna, angeläget att regeringen utreder möjligheterna att införa sanktioner mot kommuner och regioner som inte följer minoritetslagstiftningen.

Gällande rätt

Ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Den 1 januari 2010 ersatte den nya lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tidigare lagar på området. I lagen föreskrivs vissa grundläggande rättigheter för samtliga fem nationella minoriteter i Sverige och vissa särskilda rättigheter för finsk-, samisk- och meänkielitalande.

Uppföljning och sanktionsmöjligheter

I 20 och 21 §§ lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om vilken eller vilka myndigheter som ska ansvara för uppföljningen. Det uppföljningsansvaret innebär ingen inskränkning i det tillsynsansvar som vilar på andra myndigheter. En myndighet med uppföljningsansvar ska dessutom genom rådgivning, information och liknande verksamhet bistå andra förvaltningsmyndigheter vid tillämpningen av lagen.

Av 2 § förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk följer att Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Av 3 § följer att Sametinget ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk när det gäller samer och samiska.

I fråga om uppföljning och tillsyn diskuterades i förarbetena till lagen problemet med att bristande engagemang och ansvarstagande på lokal nivå försvårar genomförandet i praktiken. Det framhölls att tillämpningsproblemen är direkt kopplade till den kommunala självstyrelsen, som innebär en decentraliserad besluts- och ansvarsordning i många av de frågor som berörs av minoritetspolitiken. Regeringen gjorde dock bedömningen att det inte var aktuellt att införa en s.k. operativ insyn på minoritetspolitikens område, bl.a. med hänvisning till att det inte fanns något beredningsunderlag för att införa skarpa sanktionsmöjligheter kopplade till en sådan tillsyn. I stället föreslogs att ett uppföljningsansvar skulle införas för att driva på genomförandet av rättigheterna och skyldigheterna enligt lagen på det kommunala planet och ge regeringen underlag när det gäller efterlevnaden. Samtidigt framhölls att det särskilda uppföljningsansvaret inte innebar någon inskränkning i det tillsynsansvar som vilar på andra myndigheter, t.ex. i fråga om förskoleverksamhet och äldreomsorg. Regeringen ansåg vidare att frågan om en operativ tillsyn fick väckas på nytt om det skulle visa sig att uppföljningsansvaret inte var tillräckligt för att förbättra efterlevnaden av minoritetsrättigheterna (prop. 2008/09:158 s. 42 f., s. 47 f. och s. 106 f.).

Mål och riktlinjer

Den 1 januari 2019 trädde en ny bestämmelse i kraft (5 b §) i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk med innebörden att kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 §.

Barn- och äldreomsorg

Rätten för enskilda att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på sitt minoritetsspråk regleras i 18 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i 8 kap. 12 a § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800).

Regleringen infördes genom propositionen En stärkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199) där regeringen bl.a. lämnade förslag om rätten till förskola och annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk. Det föreslogs bl.a. att regleringen ska överföras till skollagen (2010:800), att rätten till förskola på minoritetsspråk ska avse en större del av verksamheten och att efterfrågan ska tydliggöras genom att vårdnadshavare ska tillfrågas om de önskar plats i förskola på minoritetsspråket. Regeringen lämnade vidare förslag om rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk, bl.a. att rätten ska avse en större del av verksamheten och att den ska omfatta den äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Vidare föreslogs stärkta möjligheter till äldreomsorg på jiddisch och romani chib. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

Bakgrund

Skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik

I skrivelsen Nystart för en stärkt minoritetspolitik (skr. 2017/18:282) gör regeringen bl.a. bedömningen att styrkedjan bör förbättras, tydliggöras och effektiviseras för att säkerställa efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter och måluppfyllelsen på politikområdet. Styrningen av politikområdet bör utgå från den fortsatta inriktningen för minoritetspolitiken och behovet av ökad tydlighet och transparens. Vidare framhåller regeringen bl.a. att uppföljningssystemet bör utvecklas, och möjligheten att på ett systematiskt och långsiktigt sätt följa och analysera utvecklingen inom alla berörda sektorer bör förbättras.

Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken

Regeringen beslutade den 23 augusti 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att närmare analysera och föreslå hur ansvaret för samordning, utveckling och

uppföljning av minoritetspolitiken ska organiseras (dir. 2018:86). Utredaren skulle även föreslå hur det minoritetspolitiska uppföljningssystemet kan förbättras. Syftet med uppdraget var att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik.

Utredningens betänkande Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27) överlämnades i maj 2020. I betänkandet konstateras att arbetet med samordningen och uppföljningen av minoritetspolitiken har inneburit en rad utmaningar, bl.a. är uppföljningsmyndigheternas uppdrag otydligt och otydligheten har gjort det svårt för kommuner, regioner och statliga myndigheter och de nationella minoriteterna att veta vad de kan förvänta sig av uppföljningsmyndigheterna. Vidare är uppföljningsmyndigheternas mandat i förhållande till andra myndigheter svagt och samverkan mellan statliga myndigheter har varit begränsad. Den nuvarande uppföljningen har inte i tillräcklig omfattning speglat de nationella minoriteternas situation. Minoriteternas möjligheter att lyfta problematiska frågor bör underlättas och de judiska, romska, sverigefinska och tornedalska minoriteternas roll i uppföljningsarbetet bör, enligt utredningen, förtydligas. Samernas möjligheter att lyfta sådana frågor inom Sametingets uppföljningsuppdrag bedöms redan nu vara goda.

I betänkandet föreslås att uppföljningssystemet ska bygga på följande delar:

- En förtydligad målstruktur.
- Ett förtydligat, mer strategiskt inriktat och resursmässigt förstärkt uppföljningsuppdrag.
- En bred löpande bevakning av genomförandet av politiken, inklusive utvecklingen inom de politikområden som minoritetspolitiken överlappar eller berör.
- En periodisk uppföljning som i sin tur bör bestå av en årlig rapportering samt en eller flera rapporteringar med längre intervall.
- Särskilda utvärderingar och andra djupare analyser.

Vidare föreslår utredningen bl.a. att Institutet för språk och folkminnen ska ta över ansvaret från Länsstyrelsen i Stockholms län för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk när det gäller de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar samt de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib. Sametinget ska behålla ansvaret när det gäller samer och samiska.

Det finns inga förslag i betänkandet om sanktioner mot de kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk men som inte lever upp till sina åtaganden.

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motioner om efterlevnaden av lagen om minoriteter och minoritetsspråk i betänkande 2014/15:KU16. Utskottet konstaterade att frågorna om bristande efterlevnad av minoriteters rättigheter är angelägna och underströk bl.a. vikten av att de grundläggande rättigheterna får genomslag i hela landet. Mot bakgrund av det inledda arbetet och de aviserade åtgärderna såg utskottet inte något skäl att ställa sig bakom ett tillkännagivande.

Våren 2017 konstaterade utskottet att de stärkta rättigheter som förvaltningsområdena innebär för våra nationella minoriteter är viktiga (bet. 2016/17:KU16 s. 27). Vidare framhöll utskottet att det är angeläget att både utvärderingen och utvecklingen av skyddet för de nationella minoriteterna fortsätter. Det bör säkerställas att de kommuner och landsting/regioner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk lever upp till sina åtaganden. Utskottet noterade att tidigare utvärderingar hade visat att det råder stora skillnader mellan kommuner och underströk därför vikten av att de grundläggande rättigheterna får genomslag i hela landet. Vidare noterade utskottet den kritik som Europarådet har framfört mot Sverige när det gäller de minoritetspolitiska åtagandena. Utskottet förutsatte att regeringen beaktade de slutsatser och rekommendationer som hade lämnats inom ramen för den internationella granskningen.

Utskottet behandlade regeringens proposition En stärkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199) i betänkande 2017/18:KU44. Bland annat välkomnade utskottet regeringens förslag till att kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete (Liberalerna reserverade sig). Vidare delade utskottet regeringens bedömning om att regleringen av rätten till äldreomsorg på nationella minoritetsspråk borde vara kvar i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Våren 2019 avstyrktes motionsyrkanden om kommuners och regioners minoritetspolitik (bet. 2018/19:KU24). Utskottet vidhöll tidigare ställningstaganden där utskottet framhållit vikten av att de kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden lever upp till sina åtaganden samt att utvärderingen och utvecklingen av skyddet för de nationella minoriteterna fortsätter. Bland annat med hänsyn till vidtagna åtgärder och pågående arbete ansåg utskottet inte att det fanns skäl att ta några initiativ med anledning av motionsyrkandena. Liberalerna reserverade sig.

Våren 2021 avstyrktes liknande motionsyrkanden efter förenklad beredning (bet. 2020/21:KU25).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller tidigare ställningstaganden där utskottet framhållit vikten av att de kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden lever upp till sina åtaganden samt att utvärderingen och utvecklingen av skyddet för de nationella minoriteterna fortsätter. Utskottet noterar att utredningen om

uppföljning av minoritetspolitiken bereds inom Regeringskansliet. Mot den bakgrunden avstyrks motionsyrkandena.

Statistik över samiskt näringsliv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statistik över samiskt näringsliv.

Motionen

I motion 2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att underlätta för samiskt konsthantverk. Motionären menar att smedhantverk inte kan registreras hos Skattemyndigheten och att vi därför inte vet hur mycket de samiska konsthantverken omsätter. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att Sametinget får ta över ansvaret för att vara statistiskt sammanhållande myndighet avseende statistik som berör de samiska näringarna.

Bakgrund

Sametingets rapport om samiskt näringsliv (2016)

I rapporten till Sametinget Läget i Sápmi – Kartläggningar av samiskt näringsliv redogörs bl.a. för följande slutsatser och förslag till åtgärder:

- Det är nödvändigt med en total inventering och sammanställning av samisk näringslivsverksamhet över hela Sápmi på svensk sida. En sådan sammanställning skulle visa på den verkliga omfattningen och betydelsen av samisk verksamhet både för det samiska samhället och för det omgivande samhället.
- Sametinget bör utvecklas till en statistikansvarig myndighet, och ett prefix för samiska näringsidkare bör införas i SNI-systemet för att statistiskt kunna hantera och bedöma det samiska näringslivet.

OECD:s rapport om samer och regional utveckling (2019)

I OECD-rapporten Att involvera urfolket samerna i regional utveckling i Sverige² lämnas bl.a. följande rekommendationer när det gäller en förbättrad insamling och tillgång till data om samiskt näringsliv:

- sammanställa tillgängliga datakällor och identifiera bristen på statistik i användning och spridning

² OECD (2019), Linking the Indigenous Sami People with Regional Development in Sweden, OECD Rural Policy Reviews, OECD Publishing, Paris.

- öka forskningsmedel för datainsamling om samer
- utveckla etiska riktlinjer för samerelaterad forskning
- förstärka rollen och kompetensen hos Sametinget när det gäller insamling av statistik
- skapa statistiska koder (SNI-koder) för samiskt näringsliv.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2021 avstyrktes motionsyrkanden om statistik över samiskt näringsliv (bet. 2020/21:KU25). Utskottet fann inte skäl att ta något initiativ i frågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ta något initiativ i frågan. Motionsyrkandena avstyrks.

Kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen.

Jämför reservation 20 (C).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om behovet av en kontaktyta för dialog för ökad förståelse för Sveriges folkrättsliga ansvar för urfolket samerna. Motionärerna menar att en kontaktyta för dialog mellan företrädare för det samiska folkvalda organet Sametinget och Sveriges riksdag behöver utvecklas för att öka kunskapen om och förståelsen för Sveriges folkrättsliga ansvar för urfolket samerna.

Gällande rätt

Av 4 kap. 5 § regeringsformen och 10 kap. 2 § riksdagsordningen framgår att alla väckta ärenden remitteras till ett utskott för beredning. Utskotten har möjlighet att inhämta de upplysningar som utskotten anser sig vara i behov av i sin beredning av ärenden.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2021 avstyrktes ett motionsyrkande om en kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen (bet. 2020/21:KU25). Utskottet ville i sitt ställningstagande framhålla vikten av en dialog mellan Sametinget och riksdagen i frågor av gemensamt intresse. Utskottet ansåg dock inte att det fanns skäl att ta ett sådant initiativ som föreslogs. Centerpartiet reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla vikten av en dialog mellan Sametinget och riksdagen i frågor av gemensamt intresse. Utskottet anser dock inte att det finns skäl att ta ett sådant initiativ som föreslås. Motionsyrkandet avstyrks.

Reservationer

1. **Arbetet mot antisemitism, punkt 1 (M)**

av Karin Enström (M), Ida Drougge (M), Erik Ottoson (M) och Annicka Engblom (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Hatbrott, fördomar och diskriminering har blivit ett allvarligt samhällsproblem. Den judiska gruppen är särskilt utsatt. Antalet hatbrott med antisemitiskt motiv som anmäls till polisen har ökat enligt statistik från Brottsförebyggande rådet. I Malmö är situationen sedan länge allvarlig. Synagogan i Malmö har fått ta emot återkommande hot. Och av en rapport från Malmö stad och Judiska församlingen framgår att det finns en tydlig förekomst av hatbrott mot judiska individer i Malmös skolor.

En annan oroväckande slutsats i samma rapport handlar om judiska ungdomars upplevda otrygghet. Till följd av att de utsätts för hatbrott, och känner oro för att utsättas för ytterligare, blir ungdomarnas vardag påverkad och begränsad. Eftersom de känner denna oro för sin personliga säkerhet döljer de sin judiska identitet.

Mot bakgrund av detta bör åtgärder vidtas som med kraft motverkar alla yttringar av antisemitism. Nolltolerans mot antisemitism ska bl.a. gälla i svenska skolor och varje incident ska bli föremål för anmälan.

2. **Romsk inkludering, punkt 2 (M)**

av Karin Enström (M), Ida Drougge (M), Erik Ottoson (M) och Annicka Engblom (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 9–11 och avslår motionerna
2021/22:2282 av Maria Nilsson (L),
2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 2,
2021/22:2700 av Sultan Kayhan m.fl. (S) och
2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

Fortsatta satsningar mot antiziganism och diskriminering behövs även framöver. Kommissionen mot antiziganism gör ett viktigt arbete och dess arbete och slutsatser måste spridas. Diskrimineringsombudsmannen kan spela en viktig roll i arbetet för att bekämpa diskriminering av romer och resande. Skolor är centrala i arbetet mot olika former av intolerans, såsom antiziganism, och skolpersonal behöver stöd i arbetet med att bemöta intolerans och fördomar. Samhället måste reagera kraftfullt mot hatbrott.

Det behövs en tydlig jämställdhetsdimension i arbetet för romsk inkludering. Jämställdhetsaspekten ska vara integrerad i alla åtgärder som vidtas mot antiziganism och för romsk inkludering, och konkreta insatser som är relevanta för jämställdheten mellan romska kvinnor och män samt flickor och pojkar bör vidtas.

Det är vidare viktigt att åstadkomma romsk delaktighet och romskt inflytande för att minska förtroendeklyftan mellan romer och samhället i övrigt. Samtidigt finns det skäl att uppmärksamma och förhindra uppkomsten av ”parallellsamhällen”. Att det t.ex. förekommer en särskild rättskipning inom den romska minoriteten – eller för den delen bland andra minoriteter – kan inte accepteras.

3. Romsk inkludering, punkt 2 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna
2021/22:2282 av Maria Nilsson (L),
2021/22:2700 av Sultan Kayhan m.fl. (S),
2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 13 och
2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 9–11.

Ställningstagande

Kommissionen mot antiziganism föreslog i sitt slutbetänkande att regeringen inrättar ett nationellt center för romska frågor. Regeringen tillsatte en utredning som har sett över frågan och lämnat förslag om att inrätta myndigheten för romska frågor. Jag anser att det vore värdefullt att samla arbetet med romska frågor vid ett nationellt center eller en myndighet. I synnerhet när arbetet med regeringens strategi för romsk inkludering inte verkar få avsedd effekt. Regeringen bör således inrätta ett nationellt center för romska frågor.

4. Romsk inkludering, punkt 2 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 13 och avslår motionerna

2021/22:2282 av Maria Nilsson (L),

2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 2,

2021/22:2700 av Sultan Kayhan m.fl. (S) och

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 9–11.

Ställningstagande

Det finns inte något förvaltningsområde för romani chib som minoritetsspråk. Den långsiktiga strategin för romsk inkludering har utbildning och social omsorg som två särskilt utpekade verksamhetsområden. Det är betydelsefullt att den romska gruppen får tillgång till förskola och äldreomsorg på modersmålet, samtidigt som det också är angeläget att, i enlighet med de övergripande målen för strategin för romsk inkludering, fortsätta arbetet för att eliminera de utbildningsklyftor som skapar utanförskap. I detta sammanhang bör också nämnas vikten av att fortsätta arbetet för att säkra tillgången till utbildade modersmåls lärare. Tillgången på dessa varierar stort. Alla barn i Sverige har rätt att tillägna sig goda kunskaper i svenska samtidigt som de ska ha goda förutsättningar att utveckla sitt modersmål. Regeringen bör därför förutsättningslöst utreda vilka för- och nackdelar som finns med att införa ett förvaltningsområde för romani chib efter samma modell som finns för samiska, finska och meänkieli.

5. Sanningskommissioner, punkt 3 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 12 och

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen bör inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och romer och resande. En sanningskommission kan sammanställa och beskriva övergrepp och oförrätter som ägt rum genom att bl.a. låta enskilda som på olika sätt drabbats få berätta sin historia. En sådan kommission bör utreda den svenska statens övergrepp mot romers och resandes mänskliga rättigheter samt komma med förslag på lämpliga åtgärder för att stärka romers och resandes ställning och erkänna det historiska traumat. En sanningskommission skulle även kunna ligga till grund för en offentlig ursäkt till romer och resande. Sanningskommissionen kan även se över och ta initiativ till minnesmärken, minnesdagar och andra åtgärder för att synliggöra romers och resandes historia i Sverige. Vidare kan en sanningskommission få ett bredare uppdrag när det gäller att se över bl.a. påtvingade steriliseringar av romer och resande samt tvångsomhändertaganden av barn. En sanningskommission är nödvändig för att den svenska roma- och resandepolitiken ska kunna utvecklas och måste kopplas till kompensatoriska och framåtsyftande åtgärder samt ha ett oberoende mandat.

6. Samers rättigheter, punkt 4 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

bifaller delvis motionerna

2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 1 och

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkande 14 och

avslår motionerna

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkandena 7 och 13.

Ställningstagande

Samförstånd och samråd måste utgöra grunden för den väg framåt som leder till en ratificering av ILO:s konvention nr 169. Det är särskilt viktigt att det samiska folket både representeras och på andra sätt involveras och är delaktigt i processen. Något annat vore otänkbart och skulle bara innebära ett upprepande av majoritetssamhällets historia av att exkludera samer i avgörande frågor som handlar om samers liv, hälsa, kultur och framtid. Det krävs dock att regeringen tar förnyade initiativ som kan leda framåt så att motsättningarna mellan samtliga parter löses. Regeringen har vid flera tillfällen under förra mandatperioden angett att den avser att arbeta i riktning mot en ratifikation av ILO 169. I skrivelsen Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter anger regeringen att man i syfte att stärka samernas rättigheter arbetar i riktning mot en ratifikation men att det ytterst är en fråga för riksdagen. Det vore därför lämpligt om regeringen lade fram ett sådant förslag till riksdagen för ställningstagande. En ratificering av ILO 169 är grundläggande för att syftet med en konsultationsordning ska kunna uppfyllas.

FN:s råd för mänskliga rättigheter noterade 2010 att Sverige stöder urfolksdeklarationen men inte tillämpar de rättigheter den innehåller. Sverige rekommenderades att implementera deklarationen och etablera mekanismer för detta i samarbete med det samiska folket. FN:s rasdiskrimineringskommitté har kritiserat bristerna när det gäller samernas inflytande och framför allt bristen på fritt informerat samtycke. Sverige har haft över tio år på sig att implementera FN:s urfolksdeklaration och över 30 år på sig att ratificera ILO 169. Det är genant att ett land som Sverige bryter mot grundläggande folkrättsliga principer som ska ge urinvånare möjlighet att upprätthålla sin kultur. FN:s urfolksdeklaration bör snarast implementeras i Sverige. En implementering av urfolksdeklarationen är grundläggande för att syftet med en konsultationsordning ska kunna uppfyllas.

7. Samers rättigheter, punkt 4 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkandena 7, 13 och 14,

bifaller delvis motionerna

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 och

2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 1 och
avslår motion

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Rätten till mark och vatten för samiska intressen måste säkras och stärkas. Ny gruvverksamhet i Sverige ska inte uteslutas, men då måste det finnas ett fullgott skydd av miljö, arter och vatten och respekt för urfolket samernas rättigheter. Gruvnäringen, omställningen till ett förnybart energisystem och svensk viltvård kan inte fortsätta att i så hög grad ske på bekostnad av det samiska folkets rättigheter och möjligheter att bruka mark och bedriva näringar. Även skogsnäringen behöver ta hänsyn till det samiska folkets rätt till traditionell användning av marken för renskötsel, jakt och fiske. Det är inskrivet i grundlagen men också en civil juridisk rättighet som grundar sig på urminnes hävd. Hänsynskrav finns inskrivet i andra lagstiftningar men tillämpningen brister. Därför krävs förtydliganden i berörda lagstiftningar. Innebörden av Girjasdomen som avkunnades under förra året behöver tas om hand på ett tydligt sätt.

Sverige måste bidra till att arbetet med en nordisk samekonvention slutförs och ratificeras. Sápmi är ett område som sträcker sig över flera länder. En gemensam nordisk bottenplatta av rättigheter krävs för att upprätthålla och stärka de rättigheter som samer redan har enligt urfolksrätten Sverige bör fortsätta trycka på för att konventionen ska bli verklighet.

Sverige bör ratificera ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk. Konventionen antogs av Internationella Arbetsorganisationen (ILO) 1989 men har ännu inte ratificerats av Sverige, trots kritik från flera internationella organ och trots att konventionens bäring på Sverige har utretts flera gånger. I Högsta domstolens dom i Girjasmålet uttalar domstolen att ILO

169 i delar redan är bindande för Sverige genom att ge uttryck för allmänna folkrättsliga principer, något som understryker konventionens betydelse.

8. Samepolitiken och Sametingets konstruktion, punkt 5 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3,

bifaller delvis motion

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkande 6 och avslår motion

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

I en utvärdering av handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna framgår att FN:s särskilda urfolksrapportör 2011 påpekade behovet av att stärka Sametingets självständighet som självstyrande organ. Rapportören rekommenderade regeringen att tillsammans med Sametinget överväga flera områden där Sametinget kan ges ökad eller t.o.m. ensam beslutanderätt. Rapportören bedömde även Sametingets dubbla roller som både folkvald församling och statlig förvaltningsmyndighet som särskilt problematiska eftersom det innebär att tinget i sin roll som förvaltningsmyndighet kan tvingas genomföra beslut i konflikt med vad det i sin roll som folkvald församling anser vara bäst för samerna. Därför finns behov av att göra en ordentlig utredning av frågan om ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller. Det är av särskilt stor vikt att det samiska folket både representeras och på andra sätt involveras och är delaktigt i en sådan utredning. Regeringen bör därför tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller.

9. Samepolitiken och Sametingets konstruktion, punkt 5 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP) yrkandena 1 och 6 samt

bifaller delvis motion

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Svensk samepolitik behöver ett omtag, och i brett samförstånd behöver vi arbeta fram en samepolitisk färdplan. Det behövs ett brett parlamentariskt samarbete mellan riksdagens partier och partierna i Sametinget där vi blir överens om såväl mål som medel. En parlamentarisk kommitté, med uppdrag att samverka med det samiska samhället på olika plan, bör få gott om tid på sig, gå igenom reformer som genomförts de senaste decennierna och staka ut en ny riktning som tar dagens situation på allvar.

En organisatorisk översyn bör göras av Sametingets konstruktion. I dag är Sametinget både ett folkvalt parlament och en förvaltningsmyndighet under den svenska regeringen. 25 år efter konstruktionen är det dags att se vad som kan göras för att utveckla och förtydliga organisationen, mandatet och ändamålet med Sametinget, i samråd med det samiska samhället. Detta kan utgöra en del av en samepolitisk färdplan.

10. Älvdalskans ställning, punkt 6 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10 och

bifaller delvis motionerna

2021/22:680 av Staffan Eklöf (SD),

2021/22:999 av Robert Stenkvist (SD),

2021/22:1194 av Peter Helander (C),

2021/22:2111 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) och

2021/22:2592 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Att en grupp garanteras sina språkliga rättigheter är en grundläggande mänsklig rättighet som finns förankrad i FN:s konvention om mänskliga

rättigheter. Dessutom är barnens rätt att utveckla och tillägna sig det egna modersmålet förankrad i den svenska språklagen, som tillkom 2009. I dag har barn med älvdalska som modersmål ingen rätt till skolundervisning vare sig på eller i älvdalska. Älvdalskan, som enbart talas i Sverige, är också en betydelsefull del av det svenska kulturarvet. Många, både i och utanför Älvdalen, anser att denna språkliga varietet bör bevaras till kommande generationer. Det vore en tragedi om älvdalskan, Sveriges äldsta bevarade språk, skulle dö ut. Regeringen bör därför utreda möjligheterna att erkänna älvdalskan som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige enligt Europarådets fördrag.

11. Älvdalskans ställning, punkt 6 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2592 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 6 och
bifaller delvis motionerna
2021/22:680 av Staffan Eklöf (SD),
2021/22:999 av Robert Stenkvis (SD),
2021/22:1194 av Peter Helander (C),
2021/22:2111 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) och
2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Älvdalskan talas i dag av ca 2 500 personer och har sitt ursprung i Älvdalen i Dalarna. Den har fått sin egen språkkod av SIL International just för att den anses avvika så pass mycket från standardsvenska. Europarådets expertkommitté har uppmanat svenska regeringen att se över älvdalskans status. Regeringen bör ta den uppmaningen på allvar. Det arbete som görs av ideella krafter för att bevara språket är en central framgångsfaktor. Utan ett engagemang hos målgruppen kan inte ett språk överleva. Det är mycket välkommet med det bidrag som Allmänna arvsfonden skjutit till för att föreningar i Dalarna ska kunna jobba med barn och unga i ett språkrevitaliserande arbete. Det ordnas läger och modersmålsundervisning, skrivs böcker och tas fram läromedel. Med ett officiellt erkännande av älvdalskan som ett eget språk skulle dock mer kunna göras och arbetet skulle få en kontinuitet. Regeringen bör utreda älvdalskans position och se över möjligheten att älvdalskan blir ett minoritetsspråk.

12. Älvdalskans ställning, punkt 6 (KD)

av Tuve Skånberg (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2111 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) och
bifaller delvis motionerna
2021/22:680 av Staffan Eklöf (SD),
2021/22:999 av Robert Stenkvist (SD),
2021/22:1194 av Peter Helander (C),
2021/22:2592 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 6 och
2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Ministerrådets språkliga expertkommitté konstaterar i en rapport den 26 november 2020, efter ett besök i Älvdalen och möte med representanter för älvdalskan och för Älvdalens kommun, att det arbete som gjorts av organisationer som stöder älvdalskan och de pengar man fått av olika myndigheter i praktiken har gjort älvdalskan till en del av det svenska kulturarvet och ett erkänt språk. Expertkommittén framhåller bl.a. det faktum att det finns mycket av den språkliga litteratur som behövs för att skilja en dialekt från ett språk. Språket stöds också formellt och praktiskt av Älvdalens kommun. Mot den bakgrunden drar expertkommittén slutsatsen att älvdalskan uppfyller kriterierna för ett minoritetsspråk och uppmanar Sveriges regering att inkludera rapportering av älvdalska i kommande periodiska rapporter om minoritetsspråken till ministerrådet enligt den europeiska stadgan för regionala språk och minoritetsspråk. Mot bl.a. den bakgrunden bör älvdalskan erkännas som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige enligt Europarådets fördrag och regeringen bör redovisa vilka åtgärder som vidtas för att skydda språkets överlevnad.

13. Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, punkt 7 (M)

av Karin Enström (M), Ida Drougge (M), Erik Ottoson (M) och Annicka Engblom (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 11 och

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill framhålla vikten av att verka för sådana reformer och sådan praktisk politik att integrationen förbättras och klyftorna mellan nationella minoriteter och det svenska majoritetssamhället försvinner samt för att stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande och att verka för att deras språk och kultur hålls levande. Regeringen bör vidta åtgärder för att stärka och värna de nationella minoriteterna.

14. Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, punkt 7 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 11 och avslår motionerna

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 4 och

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Minoritetspolitiken ska genomföras tillsammans med de nationella minoriteterna, inte av andra för minoriteterna. Därför är delaktighet och

inflytande ett av politikområdets tre delområden. Civilsamhällets betydelse för att vårda, värna och utveckla de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken kan knappast nog understrykas. Regeringen bör därför verka för att minoritetspolitiken ska kunna genomföras i praktiken och att de idéburna organisationerna har ekonomiska och praktiska förutsättningar att bedriva en bra verksamhet.

15. Information om nationella minoriteter och minoritetsspråk, punkt 7 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 4 och
avslår motionerna
2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 11 och
2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Kunskapen om de nationella minoriteterna och politiken har blivit bättre inom förvaltningsområdena, men kunskapen utanför förvaltningsområdena och inom myndigheter är fortfarande bristfällig. Det krävs därför fortsatt informationsarbete inom det offentliga men även i samhället i stort för att öka kunskapen om de nationella minoriteterna, deras språk och kultur samt den nationella minoritetspolitiken. En viktig del av minoritetspolitiken är också att skolan ska ge alla elever kunskap om Sveriges urfolk, nationella minoriteter och minoritetsspråk.

16. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (M)

av Karin Enström (M), Ida Drougge (M), Erik Ottoson (M) och Annicka Engblom (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 15,
bifaller delvis motionerna
2021/22:1757 av Pyry Niemi och Emilia Töyrä (båda S) och
2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 2 och
avslår motionerna
2021/22:2474 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 2,
2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 34 och
2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 3, 5 och 6.

Ställningstagande

Regeringen bör överväga en möjlighet till sanktioner gentemot de kommuner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk och inte lever upp till sina åtaganden. Det är viktigt att regeringen vidtar de åtgärder som krävs för att skärpa uppföljningen av att de kommuner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk verkligen lever upp till sina åtaganden. I de fall det går att påtala brister bör i första hand åtgärder vidtas för att rätta till dessa, lämpligen genom uppdrag till Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget. Hjälper inte det anser vi att indraget statsbidrag eller andra sanktioner gentemot de kommuner som inte lever upp till sina åtaganden bör övervägas. Det är inte rimligt att kommuner ska få behålla det statsbidrag de fått för att genomföra åtgärder de sedermera visar sig inte ha vidtagit. En sanktionsmöjlighet framstår därmed som rimlig ur ett principiellt perspektiv, men den skulle sannolikt också ha en preventiv effekt och stimulera kommunerna att leva upp till det de åtagit sig att göra.

17. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Lars Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2474 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna

2021/22:1757 av Pyry Niemi och Emilia Töyrä (båda S),
2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 34,
2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 2, 3, 5 och 6 samt
2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Rätten till sitt nationella minoritetsspråk är en väsentlig del av förutsättningarna att vårda och förvalta sin kulturella identitet. Förvaltningsområden finns för tre av minoritetsspråken där särskilda rättigheter och möjligheter finns. För de språk som inte har förvaltningsområden i landet och i de områden i landet som inte har förvaltningsuppdrag är det dock svårt att tillgå språkligt utbud inom välfärdssektorn. Mot bakgrund av detta bör möjligheterna att på ett alternativt sätt tillgå sitt minoritetsspråk inom välfärdssektorn utredas.

18. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 34 och avslår motionerna

2021/22:1757 av Pyy Niemi och Emilia Töyrä (båda S),

2021/22:2474 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 2, 3, 5 och 6 samt

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Invånare som talar samiska, finska eller meänkieli och bor i ett förvaltningsområde har rätt att ha kontakt med myndigheter på sitt minoritetsspråk, erbjudas äldreomsorg på minoritetsspråket och träffa personal som behärskar språket. Socialstyrelsens kartläggning 2019 visar på stora variationer mellan förvaltningskommunerna och stor brist på den språk- och kulturkompetens som behövs för att ge personcentrerad vård. Vidare saknar ett flertal kommuner och regioner i Sverige särskilda insatser inom diagnostik samt vård och omsorg riktade till personer med demenssjukdom och som har annat modersmål än svenska. Regeringen bör se över hur det kan säkerställas att personer som har ett annat modersmål än svenska och som har en demenssjukdom får personcentrerad vård och omsorg i enlighet med de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom, oberoende av var i landet man bor.

19. Kommuners och regioners minoritetspolitik, punkt 8 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 2, 3, 5 och 6,
bifaller delvis motionerna

2021/22:1757 av Pyry Niemi och Emilia Töyrä (båda S) och

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 15 och
avslår motionerna

2021/22:2474 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 2 och

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 34.

Ställningstagande

De kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden får statsbidrag. Det finns behov av att ytterligare följa upp hur de statliga resurserna används. Det är viktigt att de stärkta rättigheter för enskilda som följer av att en kommun ansluts till ett förvaltningsområde verkligen får genomslag i den lokala verksamheten, såsom utökad rätt att använda minoritetsspråket hos myndighet och utökad rätt till förskola och äldreomsorg med minoritetsspråksprofil. Som konstateras i betänkandet från utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken finns det bestämmelser om att statsbidraget får sättas ned om det inte används eller inte används på rätt sätt. Det är dock oklart om denna regel alls kommer till användning, och det saknas rättsliga förutsättningar att utfärda någon form av ekonomisk sanktion i särskilt allvarliga fall. Denna fråga behöver belysas i den fortsatta beredningen av utredningens förslag.

Det är visserligen positivt att det nu finns en lagreglering om att kommuner och regioner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete, vilket ger bättre förutsättningar för den långsiktighet i det lokala arbetet som i dag saknas på många håll. Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken pekar dock på att de analyser som gjorts av statliga uppföljningsmyndigheter inte har givit en tillräckligt tydlig bild av den faktiska situationen i kommuner och regioner. Utredningens iakttagelser ger ökad tyngd åt det vi tidigare framfört om att lagregleringen om mål och riktlinjer i kommuner och regioner också behöver inkludera uppföljning. Utan sådana mekanismer riskerar dessa dokument att bli hyllvärmare. Eftersom målen och riktlinjerna syftar till att uppfylla kommunens minoritetspolitiska åtaganden bör de dessutom beslutas av förtroendevalda. Huruvida detta ska vara i kommunfullmäktige,

kommunstyrelsen, någon annan nämnd eller något annat politiskt organ får givetvis avgöras av lokala förhållanden.

Det behövs fler insatser för att öka tillgängligheten av äldreomsorg och barnomsorg på minoritetsspråk. Bland annat bör frågan om skärpt lagstiftning övervägas för att ställa tydligare krav på kommunerna. Många gånger handlar det om hur verksamheten organiseras och administreras snarare än att resurser behöver tillföras. Kommuner som har äldreombudsmän bör se till att dessa har minoritetskompetens. Vidare bör kommuner och landsting kunna bli bättre på att tillvarata den språkkompetens som ofta finns hos personalen. Vid upphandling av service och omsorg inom t.ex. äldreomsorgen bör kommunerna också kunna bli bättre på att beakta behov som de nationella minoriteterna har. Valfriheten och etableringsfriheten är av stor vikt för att framväxten av barnomsorg och äldreomsorg på minoritetsspråk ska fortsätta.

Sedan den 1 januari 2019 finns bestämmelserna om rätten till förskola på nationella minoritetsspråk i skollagen. Detta gör att frågan faller under Skolinspektionens tillsynsansvar och att Skolinspektionen också kan besluta om förelägganden och viten till kommuner som inte följer reglerna. Av motsvarande skäl bör bestämmelserna om äldreomsorg med minoritetsprofil flyttas till socialtjänstlagen, vilket skulle skapa en ökad tydlighet gentemot kommunerna och stärker tillsynen. Frågan har inte blivit belyst i betänkandet från utredningen Framtidens socialtjänst, som nyligen presenterat sina förslag, och måste därför uppmärksammas i den fortsatta beredningen av utredningens förslag.

20. Kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen, punkt 10 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Eftersom samers inflytande och samiska rättigheter rör aspekter inom många olika politikområden behöver följaktligen åtgärder vidtas inom dessa. För att öka kunskapen och förståelsen för Sveriges folkrättsliga ansvar för urfolket samerna, skulle en kontaktyta för dialog mellan företrädare för det samiska folkvalda organet Sametinget och Sveriges riksdag behöva utvecklas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:680 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en oberoende utredning för att utreda älvdalskans ställning och lämplighet att erkännas som landsdelsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:999 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara, levandegöra och erkänna språket älvdalska som ett minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1194 av Peter Helander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att älvdalskan bör erkännas som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige enligt Europarådets fördrag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1757 av Pyyri Niemi och Emilia Töyrä (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att införa olika former av sanktioner mot kommuner och regioner som inte följer den nya minoritetslagstiftningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2111 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att älvdalska ska erkännas som språk i enlighet med Europeiska ministerrådets språkliga expertkommittés slutsatser och att regeringen ska redovisa vilka åtgärder som vidtas för att skydda språkets överlevnad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2282 av Maria Nilsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en revidering och ett omtag kring strategin för romsk inkludering för att säkerställa att målet nås 2032 och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2474 av Cassandra Sundin m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att på alternativt sätt tillgå nationella minoritetsspråk

inom välfärdssektorn i delar av landet som inte utgör förvaltningsområden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2592 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att utreda äldvaskans position och se över möjligheten för äldvaskan att bli ett minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2601 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att ratificera ILO-konvention 169 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FN:s urfolksdeklaration snarast bör implementeras i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning för att utreda ett utökat samiskt självstyre och Sametingets dubbla roller och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2604 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta en oberoende sanningskommission om relationen mellan svenska staten och romer och resande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett nationellt center för romska frågor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2700 av Sultan Kayhan m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som krävs för att säkerställa att romer i Sverige och Europa får del av de mänskliga rättigheter som stipuleras i såväl Europarådets som Förenta nationernas konventioner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3217 av Per Schöldberg m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en kontaktyta för dialog för ökad förståelse för Sveriges folkrättsliga ansvar för urfolket samerna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äldvaskan bör erkännas som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige enligt Europarådets fördrag och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets betydelse för att vårda, värna och utveckla de nationella minoriteterna och minoritetsspråken och vikten av goda förutsättningar för det och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka insatser som behövs för att säkerställa jämlik vård och omsorg i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk för personer som berörs av denna, oberoende av vilken kommun inom förvaltningsområdena för samiska, finska eller meänkieli man bor i, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att implementera ILO 169 i svensk lagstiftning på ett sådant sätt att även den traditionella äganderätten respekteras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att underlätta för samiskt konstnätverk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva förutsättningarna för att Sametinget ska kunna bli en sammanhållande statistikmyndighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3389 av Tina Acketoft m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda sanktionsmöjligheter mot de kommuner och regioner i förvaltningsområdena som inte använder minoritetspolitiska statsbidrag på avsett sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mål och riktlinjer för kommuners och regioners minoritetspolitiska arbete och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om information i samhället och i skolan om Sveriges urfolk, nationella minoriteter och minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorg och äldreomsorg på minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta bestämmelserna om äldreomsorg med minoritetsprofil till socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om ett förvaltningsområde för romani chib ska inrättas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3792 av Karin Enström m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och värna de nationella minoriteterna och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med kraft motverka alla yttringar av antisemitism för att på det sättet klargöra att vårt land inte accepterar våld, hot eller kränkande behandling av judar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt arbete för synliggörandet av behandlingen av romer och resande under svenskt 1900-tal och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tydlig jämställdhetsdimension i arbetet för romsk inkludering och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklingsarbete för samråd och dialog med det romska civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sanningskommission angående statens behandling av samer i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet till sanktioner gentemot de kommuner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk och inte lever upp till sina åtaganden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av samers rättigheter, arter, vatten och miljö och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4109 av Camilla Hansén och Anna Sibinska (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samepolitisk färdplan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sanningskommission och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Sametingets konstruktion och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt samisk rätt till mark och vatten och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nordisk samekonvention och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ratifikation av ILO 169 och tillkännager detta för regeringen.